

UNIVERZA NA PRIMORSKEM
FAKULTETA ZA MANAGEMENT

DIPLOMSKA NALOGA

KRISTINA GAVRANIĆ

KOPER, 2018

2018

DIPLOMSKA NALOGA

KRISTINA GAVRANIĆ

UNIVERZA NA PRIMORSKEM
FAKULTETA ZA MANAGEMENT

Diplomska naloga

PREVZEM PODJETJA PO SMRTI DRUŽINSKEGA ČLANA

Kristina Gavranić

Koper, 2018

Mentorica: izr. prof. dr. Danila Djokić

POVZETEK

Diplomska naloga obravnava prenos premoženja podjetja zakonitega zapustnika na zakonite dediče v primeru smrti lastnika in direktorja samostojnega podjetnika posameznika. V njej je predstavljeno podjetništvo z usmeritvijo na družinsko podjetje in postopek zakonitega ter oporočnega dedovanja s poudarkom na dedovanju in prenosu premoženja samostojnega podjetnika posameznika. Na podlagi študije primera so analizirane prednosti in slabosti postopka za dediče ter opozorila glede zakonske ureditve, za katero je smotrno, da jo poznajo družinski člani podjetnika, ki posluje v statusni obliki s. p. V drugem delu smo za študijo primera uporabili izbrane članke in sodno odločbo, ki so bili tematsko povezani z nalogo ter predstavili ključne ugotovitve in predloge.

Ključne besede: samostojni podjetnik posameznik, premoženje podjetja, družinsko podjetje, družinski člani, dedovanje

SUMMARY

This thesis deals with the transference of a company's property to a legitimate heir in the event of the owner, director and sole proprietor dying. In the first, theoretical, part of the paper, we outline what entrepreneurship is and define two forms it takes, namely, a family business and an independent company owned by a sole proprietor. Furthermore we define the two kinds of succession recognized in the Republic of Slovenia: a statutory succession, which uses the law as a basis and a testate succession, which is based on the deceased's will of succession. The second part of the paper is a case study of select web articles and a court decision, which are thematically linked with the paper, to present key findings and suggestions.

Key words: individual entrepreneur, company assets, family business, family members, inheritance

UDK: 334.722.24:347.6(043.)

»Če pomisliš,
da bi odnehal,
se spomni,
koliko volje
si potreboval,
da si prišel do sem,
kjer si zdaj.«
(Nastja Klevže)

POSVETILO

Diplomsko nalogo posvečam svojemu pokojnemu očetu. Kot ustanovitelj podjetja me je zelo zgodaj vključil v delo našega podjetja. Začela sem kot otrok z zlaganjem mesečnih računov v poštne ovojnice in z lepljenjem poštних znamk. Z leti sem toliko napredovala, da sem mu lahko pomagala pri izdelavi zapisnikov, obračuna in pri vseh drugih opravilih. Ob njem sem spoznala dobre in slabe strani podjetništva ter svet ekonomije. Žal me je zapustil na začetku mojega študija, a voljo, moč in vztrajnost, da ga končam, sem našla v tem, da ga končujem tudi zanj.

Ati, hvala ti za vse. Vem, da bi bil danes ponosen name.

Diplomsko nalogo posvečam tudi svojemu pokojnemu bratu Gregorju, ki me je nekega božičnega jutra zelo zgodaj zapustil kot bruc Filozofske fakultete.

Gregi, nisi dočakal svoje diplome, a ker sva v otroštvu vse rada delila, je ta diploma tudi tvoja.

ZAHVALA

Iskreno se zahvaljujem mentorici izr. prof. dr. Danili Djokić, da je sprejela mentorstvo. Hvala za posluh in spodbudo pri izbiri teme, za njen dragoceni čas, potrpežljivost, razumevanje ter za vso strokovno pomoč pri oblikovanju in pisanju diplomske naloge.

Zahvaljujem se mami, ker se skupaj z mano trudi ohraniti toplino doma in mi je bila v času študija in pisanja diplomske naloge največja moralna podpora.

Zahvaljujem se Slovenskim železnicam, ker so me po izgubi očeta spodbujali, naj nadaljujem študij in mi omogočili štipendijo.

Zahvaljujem se tudi vsem tistim, ki so mi v času študija stali ob strani.

Tina, hvala ti. Rada te imam.

VSEBINA

1	Uvod	1
1.1	Opredelitev problema.....	1
1.2	Namen in cilji diplomske naloge	2
1.3	Uporabljene metode in tehnike raziskovanja	2
1.4	Metode raziskovanja	3
2	PODJETNIŠTVO	4
2.1	Opredelitev podjetništva	4
2.2	Družinsko podjetništvo	9
2.2.1	Opredelitev družinskega podjetja	9
2.2.2	Pomen družine v družinskem podjetju	12
2.2.3	Značilnosti družinskih podjetij	13
2.2.4	Prednosti in slabosti družinskih podjetij.....	13
2.2.5	Razlogi za propad družinskih podjetij	15
2.2.6	Nasledstvo.....	15
3	OPREDELITEV SAMOSTOJNEGA PODJETNIKA POSAMEZNIKA	17
3.1	Pravne značilnosti podjetnika	19
3.2	Firma samostojnega podjetnika posameznika.....	20
4	DEDNO PRAVO	22
4.1	Opredelitev dednega prava kot sestavnega dela civilnega prava.....	22
4.2	Značilnosti dednega prava	22
4.3	Viri dednega prava	24
4.4	Temeljne značilnosti oziroma načela dednega prava	25
5	VRSTE DEDOVANJA	27
5.1	Zakonito dedovanje (dedovanje na podlagi zakona).....	27
5.1.1	Pojem zakonitega dedovanja	27
5.1.2	Dedni redi	27
5.2	Oporočno dedovanje (dedovanje na podlagi oporoke)	28
5.2.1	Pojem oporoke oziroma testamenta.....	28
5.2.2	Pomen in namen oporoke	29
5.2.3	Oporočna sposobnost.....	29
5.2.4	Značilnosti oporoke	30
5.2.5	Pogoji za veljavnost oporoke.....	30
5.2.6	Oblike oporoke	31
5.2.7	Vsebina oporoke	31
6	PRIDOBITEV IN ODPOVED DEDIŠČINI	32
7	DEDOVANJE PODJETJA PO SMRTI PODJETNIKA POSAMEZNIKA	33
8	EMPIRIČNI DEL – ŠTUDIJA PRIMERA	35
8.1	Namen raziskave	35
8.2	Problem raziskave	35

9 SKLEP	41
LITERATURA IN VIRI.....	45
PRAVNI VIRI	48
PRILOGA	49

PREGLEDNICE

Preglednica 1: Različni podjetniški modeli.....	8
Preglednica 2: Pregled opredelitev družinskega podjetja	10
Preglednica 3: Različne definicije podjetnika	17

KRAJŠAVE

AJPES	Agencija Republike Slovenije za javnopravne evidence in storitve
OZ	Obligacijski zakonik
s. p.	Samostojni podjetnik posameznik
SPZ	Stvarnopravni zakonik
TRR	Transakcijski račun
ZDavP-2	Zakon o davčnem postopku
ZDO	Zakon o davkih občanov
ZDDD	Zakon o davku na dediščine in darila
ZD	Zakon o dedovanju
ZDoh-2	Zakon o dohodnini
ZGD-1	Zakon o gospodarskih družbah
ZIZ	Zakon o izvršbi in zavarovanju
ZNP	Zakon o nepravdnem postopku
ZPP	Zakon o pravnem postopku
ZMZPP	Zakon o mednarodnem zasebnem pravu in postopku
ZN	Zakon o notariatu
ZSPOZ	Zakon o plačilu odškodnine žrtvam vojnega in poveljnega nasilja

1 UVOD

Diplomska naloga z naslovom Prezem podjetja po smrti družinskega člana je nastala iz več razlogov.

V času študija na Fakulteti za management v Kopru smo se srečevali s težavami zaprtja družinskega podjetja, ki smo ga podedovali leta 2016, zato smo želeli raziskati druge primere, ki so nastali ob dedovanju podjetja po smrti družinskega člana, ki je bil lastnik oziroma direktor podjetja in s kakšnimi težavami so se srečevali zakoniti dediči podedovanega podjetja.

Glede na lastne izkušnje in zanimanje za to področje smo se odločili, da napišemo diplomsko nalogo v povezavi z omenjeno temo.

V teoretičnem delu diplomske naloge smo opisali teme, ki se nanašajo na podjetništvo. Opredelili smo samostojnega podjetnika posameznika, opisali smo, kaj je dedno pravo ter kateri dve vrsti dedovanja poznamo na področju Republike Slovenije.

V empiričnem delu smo na podlagi študije primera opisali namen, cilje in analizo študije primera. Predstavili smo postopek izvedbe raziskave, rezultate in metode raziskovanja ter interpretirali podatke. V sklepnem delu empiričnega dela smo podali ugotovitve raziskave.

1.1 Opredelitev problema

V diplomski nalogi bomo raziskali in preučili pravno ureditev, pristojne okoliščine, ki zadevajo prezem podjetja v statusni obliki s. p., ter analizirali pravne težave, s katerimi se sooči družinski član oziroma zakoniti dedič, če lastnik in direktor registrirane dejavnosti umre ter v času upravljanja podjetja ne napiše oporoke oziroma testamenta.

Podjetnik je po Zakonu o gospodarskih družbah (ZGD-1, Ur. l., št. št. 42/06, 65/09, 33/11, 91/11, 32/12, 57/12, 44/13, 82/13, 55/15, 15/17) fizična oseba, ki na trgu samostojno opravlja pridobitno dejavnost v okviru organiziranega podjetja in lahko posluje v pravni obliki samostojnega podjetnika, ki je predmet proučevanja (ZGD-1, 6. točka 3. člena).

Po tem zakonu je pridobitna dejavnost vsaka dejavnost, ki se opravlja na trgu zaradi pridobivanja dobička (ZGD-1, 2. točka 3. člena).

Pojem podjetništva lahko v slovenskem jeziku poistovetimo s sinonimom gospodarjenje (z vizijo), v različnih svetovnih jezikih pa ima ta beseda podoben pomen (Pšeničny idr. 2000).

Po Zakonu o gospodarskih družbah (ZGD-1, 1. točka 7. člena) sta podjetnik in družba odgovorna za svoje obveznosti z vsem svojim premoženjem.

Če podjetnik umre, lahko njegov dedič, ki nadaljuje zapustnikovo podjetje, v njem še naprej uporablja ime in priimek zapustnika. Z nadaljevanjem zapustnikovega podjetja na podjetnikovega dediča preidejo podjetje ter pravice in obveznosti podjetnika v zvezi z njim. Podjetnikov dedič kot univerzalni pravni naslednik vstopi v vsa pravna razmerja v zvezi s prenesenim podjetjem podjetnika in se v skladu s 74. členom ZGD-1 vpiše kot podjetnik.

1.2 Namen in cilji diplomske naloge

Glavni namen diplomske naloge je predstaviti, raziskati in preučiti težave družinskega podjetja, s katerimi se soočijo dediči, če nenadoma nastopi smrt lastnika in direktorja takšnega podjetja, ki deluje v statusni obliki samostojnega podjetnika posameznika. Raziskati želimo tudi vlogo družinskih članov po smrti direktorja družinskega podjetja v pravnem pogledu.

Cilji:

- predstaviti temeljni zakonski okvir, za katerega je smotno, da ga poznajo družinski člani podjetnika, ki deluje v statusni obliki samostojnega podjetnika posameznika, zaradi nenadne smrti podjetnika;
- predstaviti postopek dedovanja podjetja z in brez oporoke po zapustniku;
- poiskati sodni primer, ki v praksi delovanja sodišča dokazuje težave, ki jih ima lahko zakoniti dedič s pravnega vidika, ko podeduje podjetje, za katero zapustnik ni sestavil oporoke;
- analizirati takšen sodni primer;
- raziskati in preučiti, s kakšnimi pravnimi težavami se lahko sooči dedič, ki ne pozna področja, ki se nanaša na področje dedovanja in podjetništva.

1.3 Uporabljene metode in tehnike raziskovanja

Diplomska naloga je razdeljena na dva dela, in sicer na teoretični in empirični del. Za oblikovanje in pisanje teoretičnega dela bomo uporabili izbrano pravno literaturo.

Za doseganje ciljev, ki smo si jih zastavili v diplomski nalogi, bomo uporabili naslednje metode:

- metodo deskripcije pri opisovanju oziroma razlaga osnovnih pojmov izbrane teme,
- metodo kompilacije pri postopku povzemanja navedb, izpiskov in citatov drugih avtorjev,
- empirično raziskovanje, pri katerem bomo bolj podrobno preučili podatke dedovanja podjetniškega premoženja brez oporoke, ki so na voljo.

V drugem delu diplomske naloge bomo analizirali podatke sodne odločbe VSL sklep II Cp 1497/2016. Z analizo bomo pridobili ugotovitve teoretičnega dela naloge in zajeli priporočila ter nasvete podjetnikom, kako naj se ravnajo v podobnih primerih.

1.4 Metode raziskovanja

Na podlagi študije primera bo izvedenih več analiz, in sicer:

- analiza problematike po področjih,
- analiza različnih načinov reševanja evidentirane problematike,
- analiza pomanjkljivosti oziroma slabosti konkretnega pristopa,
- analiza možnega izboljšanja pristopa s konkretnimi predlogi.

Predvidevamo, da imajo nekatera družinska podjetja premalo znanja o pravu, ki se nanaša na podjetništvo, ki bi jim pomagalo pri reševanju morebitnih pravnih sporov na sodišču, v povezavi z dedovanjem ali z zapiranjem podjetja.

Velikokrat se pojavljajo težave, za katere se ne ve, kako jih odpraviti oziroma na kakšen način jih obravnavati.

Omejitve, ki bi se lahko pojavile pri pisanju diplomske naloge, so predvsem v tem, da bi bili zbrani podatki zastareli oziroma neuporabni.

Omejeni bi lahko bili tudi zaradi nedostopnosti morebitnih uporabnih podatkov zaradi nedelovanja spletnih platform.

2 PODJETNIŠTVO

V današnjem času si lahko podjetništvo predstavljamo, kot proces ustvarjanja nečesa novega, drugačnega in vrednega. Je tudi gonilna sila napredka in razvoja, ki v zadnjem času prinaša največ delovnih mest in dodane vrednosti. V središču tega procesa pa je podjetnik, ki s svojim obnašanjem, intuicijo, vizijo, trdim delom, močno željo po uspehu, socialnim in človeškim kapitalom ter preteklimi izkušnjami premika meje napredka in gradi svoje sanje. (Ruzzier idr. 2008)

2.1 Opredelitev podjetništva

Pri opredelitvi podjetništva se moramo najprej osredotočiti na sam pomen besede in njen izvor.

Beseda podjetništvo je v Slovarju slovenskega knjižnega jezika (SSKJ 2014) razložena na naslednji način: »Podjetništvo je prizadevanje za doseg čim večjega finančnega uspeha ob tveganju.« Izvira iz dveh besed, in sicer »pod« in »jemati«, kar pomeni pod-vzeti, lotiti se nečesa novega. Tudi v drugih evropskih jezikih ima podoben pomen:

- v angleščini – entrepreneurship,
- v francoščini – entreprendre,
- v nemščini – unternehmen,
- v italijanščini – imprenditorialita (Plut 1995, 15).

V današnjem času je veliko govora o raznoraznih oblikah podjetništva in velikostih podjetij, vendar le redki vedo, kaj je podjetništvo, kdo je podjetnik, kakšne značilnosti ima posamezna vrsta podjetništva in na kakšen način podjetja delujejo.

Osredotočiti se moramo na bolj podrobno opredelitev podjetništva, saj bomo na ta način spoznali in prepoznali določene značilnosti, ki so jih zapisali navedeni avtorji.

Avtorici Plut in Plut (1995) sta podjetništvo opredelili kot nekaj, kar osvaja tako razvite kot tudi nerazvite države. Predstavlja se kot ključen dejavnik gospodarskega razvoja, ki povečuje konkurenco in prisiljuje k stalnemu izboljševanju kakovosti, s čimer se povečuje blaginja prebivalstva, posledično se pospešuje tehnični napredek in nastajajo nova delovna mesta. Je proces, v katerem podjetniki iščejo in kombinirajo proizvodne dejavnike tako, da realizirajo donosne priložnosti ter s tem prispevajo k razvoju gospodarstva in družbe. Podjetništvo vsebuje naslednje vhodne elemente:

- podjetnika oziroma podjetniško skupino,
- ideje oziroma podjetniške priložnosti,
- potrebna sredstva in
- ljudi.

V podjetništvu delujeta dve temeljni funkciji, to sta iskanje in kombiniranje proizvodnih dejavnikov. Poleg temeljnih funkcij, ki omogočajo takšno delovanje, pa so pomembne tudi naslednje funkcije: investiranje, inovativnost – kreativnost in tveganje (Plut in Plut 1995). Poleg temeljnih in pomembnih funkcij ne smemo »spregledati«, da se podjetništvo uveljavlja v najrazličnejših oblikah, tako notranjih kot zunanjih, zasebnih ali državnih in podobnih.

Za vse te oblike je značilna podjetniška usmerjenost, ki jo opredeljujejo:

- cilji,
- vrednote,
- kultura,
- klima,
- menedžment in politika ter strategija (Plut in Plut 1995).

Podjetniški cilji skupaj s podjetniškimi vrednotami predstavljajo podjetniško kulturo, ki je povezana s podjetniško klimo. Najpomembnejša podjetniška vrednota je poistovetenje vsakega posameznika s podjetjem in njegovimi cilji. Ta oblikuje tudi podjetniško klimo. Za podjetništvo je značilen inovativni menedžment. Podjetniška strategija je način odločanja, ki določa dolgoročne razvojne cilje in oblikuje politiko za njihovo doseganje (Plut in Plut 1995).

»Proučevanje podjetništva spada med družboslovne znanosti, in sicer med poslovno organizacijske znanosti. V okviru poslovno organizacijskih znanosti ga uvrščamo med menedžment.« (Plut in Plut 1995, 14)

Poleg strokovnih izrazov oziroma definicij bomo predstavili tudi nekatere »laične« opredelitve pomena podjetništva, ki sta jih zbrali avtorici Plut in Plut (1995):

- Večina ljudi si podjetništvo predstavlja kot majhno, zasebno gospodarsko dejavnost, npr. čevljarstvo, avtoprevoznništvo, mizarstvo itd.
- »Ekonomisti si podjetništvo razlagajo predvsem kot upravljanje z ekonomskimi viri in usmerjanje virov na nova področja.« (Plut in Plut 1995, 14)
- V zapisanih virih glede podjetništva pa se srečujemo z naslednjimi pojmi: majhno podjetje, zasebna lastnina, ustanavljanje, propadanje, ki so predstavljeni samo kot pojavne oblike, ki spremljajo podjetniške procese oziroma olajšujejo doseganje podjetniških ciljev.
- Pomen podjetništvo se večkrat zamenjuje s pomenom podjetnost.

Avtorici Plut in Plut (1995) trdita, da se pojma, ki sta navedena v zadnji alineji, večkrat zamenjujeta, zato bomo s pomočjo Slovarja slovenskega knjižnega jezika pojasnili štiri pojme:

- podjetništvo: prizadevanje za doseg čim večjega finančnega uspeha ob tveganju;
- podjetnost: lastnost, značilnost podjetnega človeka;
- podjeten: pri svojem delu se uspešno loteva več nalog, stvari;

- podjetnež: podjeten človek.

Prav tako navajata, da v okviru teorije podjetništva najdemo tri metodološke pristope opredeljevanja podjetništva:

1. Personalna psihološka šola opredeljuje podjetništvo kot dejavnost ljudi s posebnimi psihološkimi značilnostmi (kreativnost, predvidljivost, prilagodljivost, akcijska orientacija in podobno).
2. Neoklasična ekonomska teorija razlaga podjetništvo kot dejavnost ljudi, ki omogoča najboljše izkoriščanje obstoječih proizvodnih dejavnikov (delovno silo, predmete dela in delovna sredstva) ter podjetnike kot racionalne in medsebojno neodvisne producente, ki maksimirajo profit.
3. Sociokulturni pristop meni, da je podjetništvo rezultat prepletanja socialnih, kulturnih, ideoloških, religijskih in družbenih odnosov (institucij) ter ekonomske dejavnosti ljudi v okviru danih institucij, v katerih lahko učinkovito izkoriščajo svoje družbeno ekonomske potencialne (Plut in Plut 1995, 15, po Kovač 1989, 11).

Avtorici Plut in Plut (1995, 15, po Kovač 1989) povzemata tudi tiste avtorje, ki so v ekonomski literaturi prvi omenjali pojem podjetništva:

- »Smith poudarja podjetniške sposobnosti kapitalista kot izhodišče za ekonomično dejavnost podjetja in družbe kot celote;
- Cantillon opredeljuje splošni pojem podjetništva v povezavi s kapitalom, negotovostjo in tveganjem;
- Mill uporablja pojem podjetništva za opisovanje upravljanja, nadzora, poslovne odgovornosti in tveganja v podjetju;
- Say označuje podjetništvo kot kombinacijo različnih proizvodnih dejavnikov v okviru določenega ekonomskega sistema – podjetja;
- Schumpeter je definiral podjetništvo kot razvojni proces. Opredeljeval ga je kot kreativno funkcijo iskanja in izvajanja novosti oziroma sprememb v poslovanju. Kot osnovno značilnost podjetništva je poudarjal inovativnost.«

V sodobni literaturi se podjetništvo opredeljuje kot dinamična sila poslovanja in močan element gospodarske rasti ter predstavlja plemenitenje in usmerjanje kapitala v konkretne produkcijske procese ali širše, vlaganje kapitala v produkcijske dejavnike (Plut 1995, po Bajt 1988, 72, 89).

Podjetniki so tisti, ki razporejajo proizvodne dejavnike iz obstoječih uporab v visoko donosne nove uporabe. To lahko dosežejo le z ustanovitvijo novega ali pa s prestrukturiranjem obstoječega podjetja, zato se organizacijske oblike (mala, srednja in velika podjetja) povezujejo z relativno majhnimi enotami, to so nova podjetja ali notranja decentralizacija velikih podjetij (Plut in Plut 1995, po Petrin 1988, 182).

Avtorici Plut in Plut(1995) povzemata po Druckerju (1986, 21–22) navajata, da je podjetništvo opredelil na naslednji način: podjetništvo je nekakšna določena lastnost, odlika posameznika ali organizacije. Meni, da je podjetništvo vedenje in ne osebnostna poteza.

Predstavili bomo tudi nekatere druge definicije pomena podjetništvo, ki so jih zapisali spodaj navedeni avtorji:

»Podjetništvo je proces, v katerem podjetniki iščejo in kombinirajo proizvodne dejavnike, tako, da realizirajo donosne priložnosti ter s tem prispevajo k razvoju gospodarstva in družbe.« (Plut in Plut 1995, 16).

»Podjetništvo je proces ustvarjanja nečesa novega, drugačnega in vrednega, pri čemer se vloži potreben čas in trud, prevzema spremljajoče finančno, psihološko in družbeno tveganje ter pridobi končne nagrade v obliki denarja ali osebnega zadovoljstva.« (Ruzzier idr. 2008, 15, po Hisrich 1986)

»Podjetništvo je družbeno ekonomski fenomen, ki je rezultat podjetnika kot osebnosti in podjetniške organizacije, ki obstaja v določenem okolju.« (Ruzzier idr. 2008, po Solymossy 1998).

Nekateri avtorji, kot so Antončič idr. (2002), so pojem podjetništva povzeli kot proces ustvarjanja nečesa novega in vrednega z vlaganjem časa ter energije, prevzemanjem spremljajočih finančnih, psihičnih in družbenih tveganj ter sprejemanjem nagrad v obliki denarja, osebnega zadovoljstva in neodvisnosti (Ruzzier idr. 2008).

Timmons (1999) je podjetništvo opredelil kot dinamični proces ustvarjanja bogastva, ki ga ob tveganju ustvarjajo posamezniki, ali pa kot filozofijo poslovnega sveta (Ruzzier idr. 2008).

Bezjak je podjetništvo opredelila kot nekakšno prizadevanje za doseg čim večjega finančnega uspeha ob čim manjšem tveganju in kot proces ustvarjanja nove vrednosti, v katerem podjetnik preizkuša svoje poslovne sposobnosti in spretnosti. Poleg tega meni, da je podjetništvo izziv, magnet, ki se mu mnogi ne morejo upreti, sinonim za samostojno odločanje in odgovornost za vse odločitve (Bezjak 1996).

Ruzzier idr. (2008) so navedli, da lahko razvoj podjetništva opazujemo z dveh zornih kotov. Po eni strani lahko trdimo, da je celoten proces odvisen od osebnosti podjetnika, torej gre za neke vrste personalne oziroma psihološke teorije, po drugi strani pa na podjetniški razvoj vpliva okolje, kar lahko imenujemo sociokulturni vzroki za razvoj podjetništva.

Cunningham in Lischeron sta se še posebej ukvarjala z definicijami različnih personalno-psiholoških teorij. Definicije raznih teorij sta združili v šest skupin (Ruzzier idr. 2008, po Cunningham in Lischeron 1991).

Preglednica 1: Različni podjetniški modeli

Podjetniški model	Lastnosti podjetnika
Podjetnik: Karizmatična oseba	V takih podjetjih so podjetniki zelo ambiciozni in izjemno sposobni, vztrajni in samozavestni. Imajo določene sposobnosti, s katerimi se že rodijo.
Podjetnik: Posebne značajske lastnosti	Podjetniki imajo edinstvene moralne vrednote in se tudi vedejo v skladu z njimi.
Podjetnik: Klasična šola	Osrednja lastnost podjetnikov v takih podjetjih je sposobnost inovativnega razmišljanja in vodenja. Sposobni so prevzemati določena tveganja in sprejemati odločitve v negotovih situacijah.
Podjetnik: Menedžer	Podjetnik ima bogata menedžerska znanja, ki si jih je pridobil z usposabljanjem. Sposoben je učinkovito načrtovati proizvodnjo, voditi ljudi in kapital ter zagotavljati finančna sredstva.
Podjetnik: Vodja	V teh podjetjih so podjetniki dobri mentorji in dobre vodje ljudi, svoj slog so zmožni prilagoditi potrebam zaposlenih. Vešči so komuniciranja in ravnanja z ljudmi.
Podjetnik: Notranji podjetnik	Notranje podjetništvo je razvoj neodvisnih enot. Vodje teh enot se obnašajo podjetniško in izkoriščajo zaznane podjetniške priložnosti.

Vir: Ruzzier idr. 2008, 16, po Cunningham in Lischeron 1991.

»Podjetništvo je trenutno najuspešnejša metoda za zapolnjevanje vrzeli med znanostjo in trgovom, za ustanavljanje novih podjetij ter uvajanje novih izdelkov in storitev na trg. Podjetniške dejavnosti postavljajo ekonomske temelje in zagotavljajo delovna mesta ter s tem pomembno vplivajo na gospodarstvo nekega območja. Glede na možne učinke za celotno gospodarstvo in zaposlovanje nekega območja bi morale podjetništvo postati osrednja točka gospodarskega razvoja.« (Ruzzier idr. 2008, 16, po Antončič idr. 2002)

Ruzzier idr. (2008, po Glas 2001) menijo, da lahko podjetništvo najdemo v različnih uveljavljenih oblikah, zato ga je težko definirati. Glas pa trdi, da podjetništvo obsega vse

dejavnosti posameznika in podjetniške skupine, ki vodijo od prepoznane tržne potrebe prek organiziranja, pridobivanja in kombiniranja vseh potrebnih virov do uresničitve poslovne priložnosti ter ustvarjanja nove vrednosti.

»Podjetništvo lahko nastane povsod, v velikih in malih podjetjih, v starih in novih poslih, v hitro rastočih podjetjih in tistih, ki sploh ne rastejo, v zasebnih, javnih in tudi neprofitnih delih gospodarstva. Podjetništvo je v središču rastočih poslov in nekako pogoj za rastoče posle, če so ljudje, zamisli in viri, torej dejavniki podjetništva, zanj potrebni pogoj.« (Ruzzier idr. 2008, 17, po Tajnikar 2010)

Kot ključno misel tega poglavja lahko povzamemo Glasove besede (2001), da je podjetništvo proces, v katerem podjetnik ali podjetniška skupina v potrebnem času in s trdom ustvari nekaj, kar ima novo, večjo vrednost, pri čemer se sreča s finančnimi, psihološkimi in socialnimi tveganji, rezultat tega pa je nagrada v denarni obliki ali kot osebno zadovoljstvo ali neodvisnost.

V nadaljevanju diplomske naloge bomo bolj podrobno predstavili, kaj je družinsko podjetje, pomen družine v družinskem podjetju, značilnosti družinskih podjetij, prednosti in slabosti ter morebitno nasledstvo v družinskih podjetjih.

2.2 Družinsko podjetništvo

»Družinsko podjetništvo je posebna oblika podjetništva, pri kateri je podjetje v lasti in upravljanju ene ali več družin. Veliko podjetij zavzame to obliko predvsem ob ustanovitvi, kasneje pa se poleg družinskih članov v podjetje vključuje tudi zunanje člane, vendar večinoma zgolj kot zaposlene, vodilni menedžerji v podjetju pa ostajajo družinski člani ali osebe, ki so z družino trdno povezane (npr. zakonski partnerji)«. (Ruzzier idr. 2008)

2.2.1 Opredelitev družinskega podjetja

»Številni raziskovalci, zlasti v Evropi in v ZDA, ugotavljajo, da družinska podjetja predstavljajo pomemben delež v strukturi vseh podjetij ali celo prevladujejo. Družinsko podjetje namreč ni pravni pojem, ampak bolj sociološki pojem, ki označuje povezanost podjetja in družine z ekonomskega, narodnogospodarskega in sociološkega vidika, ter s tem v širšem pomenu upošteva družbene odnose znotraj družine.« (Duh 2003, 13)

Duh (2003, 5, po Donckels 1991) po pregledu tuje literature ugotavlja, da družinska podjetja v Evropi po nekaterih podatkih predstavljajo 60–70 % vseh malih in srednje velikih podjetij, v Združenih državah Amerike je ta delež v strukturi malih in srednje velikih podjetij približno 80-odstoten (Daily in Dollinger 1993), v strukturi vseh podjetij pa 95-odstoten (Ward 1987). Za slovenska družinska podjetja pa avtorica Duh (2003) trdi, da s temi podatki ne

razpolagamo. Handlerjeva (1994) je opredelila štiri različne dimenzije, s pomočjo katerih raziskovalci pogosto opredeljujejo družinsko podjetje.

Te dimenzije so (Handler 1994):

- stopnja lastništva in/ali menedžmenta,
- stopnja vpletenosti družine v podjetje,
- možnosti generacijskega prenosa in
- uporaba več kriterijev.

Glede na zgoraj navedene in uporabljene dimenzije je Handlerjeva navedla različne opredelitve glede družinskega podjetja, ki so predstavljene v preglednici 2.

Preglednica 2: Pregled opredelitev družinskega podjetja

Lastništvo – menedžment	
Alcorn (1982, 23)	»Profitna organizacija, ki je lahko samostojni podjetnik, družabništvo, korporacija ... Če je del delnic v odprti lasti (angl. Publicly owned), mora družina tudi voditi podjetje.«
Barry (1975, 42)	»Podjetje, ki ga v praksi upravljajo in vodijo člani ene družine.«
Barnes in Hershon (1976, 106)	»Večinski delež je v rokah posameznika ali članov ene družine.«
Dyer (1986, xiv)	»Družinsko podjetje je podjetje, v katerem na določitev v zvezi z lastništvom ali managementom vplivajo družinski odnosi.«
Lansberg, Perrow & Rogolsky (1988, 2)	»Podjetje, v katerem imajo člani družine po zakonu nadzor nad lastništvom.«
Stern (1986, xxi)	»Podjetje, ki je v lasti in ga vodijo člani ene ali dveh družin.«
Soodvisni podsistemi (vpletenost družine v podjetje)	
Beckhard in Dyer (1983, 6)	»Podsistemi v sistemu družinskega podjetja ... vključujejo (1) podjetje kot entiteto, ¹ (2) družino kot entiteto, (3) lastnika kot entiteto in (4) povezujoče organizacije, kot je svet direktorjev.«
Davis (1983, 47)	»Je interakcija med dvema vrstama organizacije, podjetjem in družino, ki vzpostavlja osnovni značaj družinskega podjetja in opredeljuje njegovo enkratnost.«

¹ Entiteta – kar je, obstaja (Slovar slovenskega knjižnega jezika - <https://fran.si/iskanje?FilteredDictionaryIds=133&View=1&Query=entiteta>).

Generacijski prenos	
Churchill in Hatten (1987, 52)	»To, kar po navadi razumemo z »družinskim podjetjem« ... je bodisi pojav ali pričakovanje, da je ali bo mlajši član družine od starejšega prevzel nadzor nad podjetjem.«
Ward (1987, 252)	»Podjetje, katerega vodenje in lastništvo bo prešlo na naslednjo generacijo družine.«
Večkratni pogoji	
Donnelley (1964, 94)	»Podjetje pojmuje kot družinsko podjetje, kadar je bilo tesno povezano z vsaj dvema generacijama družine in kadar je imela ta povezava vzajemen odnos na politiko podjetja ter na interese in cilje družine.«
Rosenblatt, de Mik, Anderson in Johnson (1985, 4–5)	»Vsako podjetje, v katerem je večina lastništva v rokah ene družine in v katerem sta ali sta bila najmanj dva člana družine neposredno vključena v podjetje.«

Vir: Duh 2003, 14–15 po Handler 1989, 260.

Poleg Handlerjeve opredelitve pa je podoben pregled za opredelitev družinskega podjetja izdelal tudi Neubauer s pomočjo uporabljenih kriterijev. »Ta pregled zajema predvsem opredelitve avtorjev nemškega govornega področja, za razliko od Handlerjeve, ki navaja opredelitve angleškega govornega področja.« (Duh 2003, 15)

Neubauer je pri proučevanju in opredeljevanju družinskega podjetja izhajal iz uporabljenih kriterijev ter zgoraj navedenih kombinacij. Njegov pregled opredelitev in avtorjev glede na uporabljene kriterije (Duh 2003, 17):

- družinsko podjetje vodijo člani družine,
- kapital podjetja mora biti v rokah ene ali več družin.

Duh (2003, po Fillion 1991, 26) povzema, da so mala in srednje velika družinska podjetja kot podjetja, ki so v večinski lasti družine (vsaj 51 %). Lastniki/člani družine ne smejo biti manj kot trije, vendar jih ne sme biti več kot pet. Poleg tega trdi, da člani družine delajo v podjetju in da je podjetje v lasti družine več kot eno generacijo.

Hinterhuber in Minrath sta prav tako poskušala opredeliti pojem malih in srednje velikih družinskih podjetij, saj sta ugotovila, da v literaturi pojem podjetništva ni enotno opredeljen (Duh 2003, 16, po Hinterhuber in Minrath 1991, 461–462).

Duh (2003, 16) navaja, da zgoraj navedena avtorja menita, da nam lahko za njihovo razmejitev od ostalih podjetij pomagajo kvantitativni in kvalitativni kriteriji. Poudarjata predvsem pomen kvalitativnih kriterijev.

Prav tako trdita, da lahko določeno podjetje presega zgornje meje vrednosti kvantitativnih kriterijev, vendar pa je z vidika teh kriterijev »tipično« malo oz. srednje veliko družinsko podjetje. Poudarjata tudi, da je za mala in srednje velika družinska podjetja značilno:

- podjetje pripada družinskim članom skozi več generacij ter predstavlja poklicno in/ali ekonomsko osnovo družini;
- lastniki podjetja tesno sodelujejo pri vodenju podjetja;
- vodstvo podjetja sestavlja ena oseba ali manjša skupina ljudi;
- podjetje nima štabnih in drugih strokovnih služb, ki so značilna za velika podjetja;
- osebni odnosi med lastniki/menedžerji in ostalimi sodelavci;
- podjetje je tako veliko, da je še pregledno.

Poleg Handlerjeve, Hinterhuberja in Minratha pa imata zanimiv pristop tudi Churchill in Hatten. »Avtorja Churchill in Hatten 1987 poudarjata, da je za raziskovanje družinskih podjetij pomembno opredeliti ključne razlike med 'družinskimi podjetji' in 'podjetji, ki jih upravlja in vodi lastnik (angl. Business which are owner-managed)'. Ti razliki sta vključenost članov družine v podjetje in netržni prenos moči med člani družine.« (Duh 2003, 17)

2.2.2 Pomen družine v družinskem podjetju

V družinskem podjetju ima družina veliko vlogo, zato je pomembno, da poznamo njeno opredelitev. »Družina je opredeljena kot najpomembnejša in najelementarnejša oblika človeške združbe.« (Veliki splošni leksikon 1997, 887)

V Sloveniji glede na sestavo družine ločimo naslednje vrste družin:

- Dvovgeneracijsko (nuklearno) družino, ki jo sestavljajo starši in otroci – različici dvovgeneracijske družine sta dvoroditeljska družina, v kateri sta navzoča oče in mati, ter enoroditeljska družina, ki jo sestavljajo le eden od staršev (oče ali mati) in otroci.
- Sestavljeno družino, ki je sestavljena iz več družinskih jeder (nuklearnih družin), ki lahko pripadajo isti ali različnim generacijam, in razširjeno družino, ki navadno obsega eno družinsko jedro in bližnje, navadno neporočene, ostarele ali ovdovele sorodnike.

Pojavlja se tudi pojem rodbina, ki pa se v vsakdanji uporabi meša s pojmom družina. V širšem pomenu so rodbina vsi sorodniki, v ožjem pomenu pa sorodniki, ki živijo in gospodarijo skupaj.

Večina raziskav družinskih podjetij in vloge družine v teh podjetjih, ki smo jih proučili ter katerih spoznanja smo uporabili, se ne omejuje samo na nuklearno (ožjo, jedrno) družino, čeprav to ni vedno eksplicitno navedeno. Tudi mi bomo v nadaljevanju družino pojmovali širše, torej ne zgolj kot nuklearno družino, ampak tudi kot sestavljeno, razširjeno ali veliko družino oziroma rodbino (Duh 2003, 20).

2.2.3 Značilnosti družinskih podjetij

»Družinska podjetja se pogosto opisujejo kot edinstvene in kompleksne organizacije s posebnimi značilnostmi.« (Duh 2003, 20).

»Z razumevanjem narave družinskih podjetij so številni avtorji razvili model družinskega podjetja, ki ga Swartz (1989, 331, po Whiteside in Brown 1996, 35) označuje kot »pristop dveh sistemov« (angl. the dual system approach). Zanj je značilno, da sta sistema podjetja in družine pojmovana kot ločeni enoti v pomenu struktur, ciljev in nalog (Duh 2003, 20).

Treba je poudariti, da ima vsak od teh sistemov svoje lastne norme, pravila pripadnosti, strukture vrednot ter organizacijske strukture. Turk (2004) poudarja tudi dejstvo, da problemi nastanejo, ker morajo posamezniki izpolnjevati obveznosti v obeh sistemih, npr. kot starši in kot managerji in da mora podjetje delovati v skladu s poslovno prakso in načeli. Poleg tega pa mora zadovoljevati potrebe družine po zaposlitvi, identiteti in prihodkih.

Duh (2003, 13, po Neubauer 1992, 172) povzema njihovo definicijo družinskega podjetja, in sicer da družinsko podjetje ni pravni pojem, ampak je bolj sociološki pojem, ki označuje povezanost podjetja in družine z ekonomskega, narodnogospodarskega in sociološkega vidika, ter s tem v širšem pomenu upošteva družbene odnose znotraj družine.

Trdimo lahko, da družinska podjetja niso v ospredju bolj znanih oblik podjetij, kot so družba z omejeno odgovornostjo, samostojni podjetnik posameznik in delniška družba. Družinska podjetja v večini primerov nastanejo zaradi povezanosti med družinskimi člani. Poleg tega pa se v uspešnih družinskih podjetjih pojavlja tudi prepletanje družinskih vezi in različnih generacij, kjer starejše generacije puščajo mlajšim vodilna mesta in opravljanje pomembnih nalog. Poleg vsega zgoraj navedenega pa se moramo osredotočiti tudi na prednosti in slabosti družinskih podjetij, ki bodo predstavljene v naslednjem poglavju.

2.2.4 Prednosti in slabosti družinskih podjetij

Pri vseh oblikah podjetništva lahko najdemo prednosti in slabosti, vendar se bomo v nalogi osredotočili le na družinska podjetja.

»Med prednostmi in slabostmi družinskega podjetja je tanka meja!« (Vadnjal 2018)

Prednosti družinskih podjetij:

- predanost poslu,
- posebna znanja se prenašajo iz roda v rod,
- fleksibilnost v času, delu in denarju,
- dolgoročno razmišljanje,
- stabilna kultura,

- hitro sprejemanje odločitev,
- zanesljivost in ponos,
- pripravljenost žrtvovati čas in denar,
- zaposleni v družinskih podjetjih čutijo veliko pripadnost,
- zmožnost hitrega sprejemanja odločitev.

Poleg tega je treba poudariti, da na splošno družinski člani pridejo na pomoč, ko je treba delati pozno v noč, da bi izpolnili nujno opravilo. »Potrebi se odzovejo brez mučnih vprašanj, kdo bo plačal nadure in potne stroške, saj gre pri vsem skupaj za 'našo stvar'. Tudi če na plačilni dan na računu ni dovolj denarja, so navadno družinski člani tisti, ki nekaj dni potrpijo.« (Vadnjal 2018)

Družinsko podjetje ima tudi slabosti, zaradi katerih je lahko ranljivo. Te slabosti so:

- togost,
- zastarelo upravljanje poslovnih izzivov (modernizacija zastarelih metod vodenja, upravljanje tranzicije, pridobivanje kapitala),
- čustveni vplivi na poslovanje ter problem voditeljstva in legitimnosti (če je naslednikov ustanovitelja več, ni jasno, kdo je zares glavni),
- ohranjanje sistema delovanja, ki je do sedaj deloval,
- problemi, ki lahko nastanejo z nasledstvom,
- nasledniki pogosto želijo uvajati revolucionarne spremembe,
- velika čustvena vpletenost (Vadnjal 2018).

Poleg zgoraj naštetih glavnih slabosti in prednosti pa je treba omeniti tudi finančno stanje podjetja. »Te so eno najpomembnejših morebitnih spornih področij, saj se tu najbolj jasno mešata dva interesa. To sta poslovni in zasebni – ali povedano drugače: čim več denarja si družinski člani namenjajo za plače, tem manj ga ostaja za financiranje poslovanja.« (Vadnjal 2018)

Američani imajo zanimiv pristop do financ: »Finance so kri vsakega posla.« (po Vadnjal 2018). Finance so zelo pomembne za vsako podjetje, saj če ni v podjetju dobrih financ, to ne more delovati v normalnem procesu. Vsako podjetje mora imeti razdelan finančni načrt, ker bo lahko le na ta način uspešno in bo dobro poslovalo. Vadnjal (2018) poudarja, da mora vsako podjetje, družinsko ali kakšno drugo, ki se je odločilo za rast, predelati in skrbno načrtovati vse poslovne funkcije in proučiti financiranje rastočega posla.

V globalnem pogledu glede na zbrane podatke iz razvitih ekonomij so družinska podjetja ne le zelo pogosta, ampak tudi izredno pomembna za vsako nacionalno gospodarstvo, saj prispevajo velike deleže zaposlenih in nacionalnega prihodka. Zato lahko trdimo, da so družinska podjetja kombinacija dveh nezdružljivih sistemov: racionalnega poslovnega in emocionalnega družinskega. »Optimalna mešanica obeh zagotavlja družinskim podjetjem

premoč, ki je druge oblike in vrste podjetij ne morejo doseči. Preveliko prekrivanje obeh zgoraj navedenih sistemov je lahko za družinsko podjetje usodno. Statistični podatki predstavljajo, da so družinska podjetja zelo ranljiva, predvsem takrat, ko se zaposleni v podjetju soočijo s prenosom upravljanja in lastništva iz ene generacije v drugo (Vadnjal 2018).

Lahko poudarimo tudi podatek, ki ga je v svojem zapisu zapisal Vadnjal (2018), in sicer da prehod iz prve generacije v drugo preživi samo ena tretjina družinskih podjetij, iz druge v tretjo pa celo le ena sedmina. Sprašuje se, kje in kaj je razlog za takšne statistične podatke? Razlogov je več, ampak prav je omeniti, da se v družinskih podjetjih pojavljajo različni interesi, ki jih imajo vpleteni družinski člani po odhodu (upokojitev, bolezen) ustanovitelja oziroma generacije na oblasti.

2.2.5 Razlogi za propad družinskih podjetij

Ključni razlogi za propad družinskih podjetij:

- Starši želijo imeti vedno prav. Česar koli se potomec loti po svoje, je narobe.
- Marsikateremu ustanovitelju je podjetje tako pomembno, da ga sploh ne želi zares zapustiti – za nobeno ceno. Mnogi so prepričani, da bodo živeli »večno«.
- Večina želi ostati aktivna tudi po upokojitvi in imeti še vedno glavno besedo pri odločanju. »Otroci« se starajo in postajajo nestrpni. Želijo si samostojnosti, zato se pojavijo konflikti.
- Mnogi se sicer veselijo pokojnine in zasluženega »miru«, a prenosa znanja ne znajo izpeljati na pravi način. Nehote še vedno držijo vse niti v svojih rokah, praktično do konca. Marsikateri potomec z leti obupa in si poišče drugo službo.
- Starši svojim otrokom ne zaupajo, da so sposobni samostojno voditi podjetje. Zato jih na prevzem sploh ne pripravljajo.
- Večina se prenosa dejavnosti loti prepozno oziroma tik pred upokojitvijo. Izpeljejo ga na hitro, »čez noč«.
- Ker prenosa ne načrtujejo, se pojavljajo nepremostljivi konflikti znotraj generacije med brati, sestrami in priženjenimi (Vadnjal 2018).

2.2.6 Nasledstvo

»Nasledstvo (angl. Succession, nem. Nachfolge) in možnost urejanja nasledstva znotraj družine je posledica neposredne vpletenosti družine v podjetje, specifičnost odnosov, ki se pri tem vzpostavi, ter biološke realnosti življenjskega cikla posameznika.« (Duh 2003, 61)

Churchill in Hatten (1987, po Duh 2003) sta nasledstvo opredelila kot prenos moči med člani družine, ki ne vključuje tržnih vrednosti, ampak odnose, ki obstajajo med udeleženci v podjetju in družini. »Ta prenos moči, lastništva in kontrole je odgovor na naravne biološke sile sprememb in ni izid tržnih transakcij.« (Duh 2003, 61)

Handlerjeva (1994, 24) pa je definirala nasledstvo kot: »... predajo vodstvene palice od ustanovitelja – lastnika na naslednika, ki je lahko bodisi član družine ali nedružinski član, tj. profesionalni manager.«

Mnogi avtorji, kot so Churchill, Hatten, Handler, Donckels in Hoebeke, v okviru nasledstva ločijo prenos vodstva podjetja in prenos lastništva podjetja (Duh 2003). Avtorica Handler (1994) ugotavlja, da to vodi do velikega števila možnih kombinacij lastništva in menedžmenta med družino in profesionalnimi menedžerji.

3 OPREDELITEV SAMOSTOJNEGA PODJETNIKA POSAMEZNIKA

Danes je veliko govora o tem, koliko je manjših podjetij oziroma samostojnih podjetnikov posameznikov, zato moramo naprej definirati, kaj sploh ta besedna zveza pomeni.

Izraz podjetnik je francoskega izvora (entrepreneur) in dobesedno pomeni »vmesnik« ali »posrednik« (Ruzzier idr. 2008, 19).

»Samostojni podjetnik posameznik oziroma podjetnik je fizična oseba, ki na trgu samostojno opravlja pridobitno dejavnost v okviru organiziranega podjetja.« (ZGD-1, 3. člen, 6. alineja). Poleg zakonsko opredeljene definicije, ki je zapisana v Zakonu o gospodarskih družbah, poznamo tudi ostale neformalne definicije, ki so se razvile skozi različna zgodovinska obdobja od srednjega veka pa do danes (Ruzzier idr. 2008).

Preglednica 3: Različne definicije podjetnika

Obdobje	Definicija podjetnika
Srednji vek	Podjetnik je bil igralec ali oseba, ki je vodila velike projekte.
17. stoletje	Oseba, ki nosi tveganje dobička ali izgube pri pogodbi z nesprejemljivo ceno, ki je sklenjena z vlado.
1725	Richard Cantillon je podjetnika definiral kot osebo, ki nosi tveganje in je različna od tiste, ki zagotavlja kapital.
1803	Jean Baptiste Say je ločil dobičke podjetnika od dobičkov kapitala.
1876	Francis Walker je razlikoval med tistimi, ki zagotavljajo sredstva in dobivajo obresti in tistimi, ki imajo dobiček zaradi svojih managerskih zmožnosti.
1934	Joseph Schumpeter je označil podjetnika kot inovatorja, ki razvija nepreizkušeno tehnologijo.
1961	Za Davida McClellanda je podjetnik oseba, ki je polna energije in prevzema zmerna tveganja.
1964	Peter Drucker meni, da podjetnik maksimira priložnosti.
1975	Albert Shapero podjetnika opredeljuje kot osebo, ki prevzema iniciativo, organizira neki družbeno-ekonomski mehanizem in prevzema tveganje propada.
1980	Karl Vesper vidi podjetnika z različnih zornih kotov, in sicer s strani ekonomistov, psihologov, poslovnežev in politikov.
1983	Gifford Pinchot definira notranjega podjetnika kot podjetnika znotraj obstoječe organizacije.

Vir: Ruzzier 2008, 20, po Hisrich 1986.

V slovenski literaturi lahko najdemo nekatere definicije slovenskih avtorjev, ki so predstavljene v nadaljevanju.

Bezjak (1996) podjetnika opredeljuje kot osebo, ki je pripravljena tvegati, želi biti samostojna in neodvisna od drugih pri sprejemanju svojih odločitev.

Ruzzier idr. (2008) so podjetnika definirali kot posameznika, ki prevzema tveganje in ustanovi nekaj novega.

Različni avtorji imajo različne poglede na to, katere so najpomembnejše lastnosti ali karakteristike za podjetnika. Večinoma se strinjajo, da imajo podjetniki sposobnost zaznati priložnost, jo realizirati in tržiti ter posledično ustvarjati nova delovna mesta in s tem korist za celo družbo (Ruzzier idr. 2008).

»Podjetnik se trudi tveganje že vnaprej definirati in se mu tako izogniti. Poleg tega skuša tveganje zmanjšati z znanjem o pravilih, z inovativnostjo in posluhom za potrebe trga. Zagotovo je podjetnika smiselno definirati skladno s tem, kar počne.« (Ruzzier idr. 2008, 22).

Pšeničny (2000) trdi, da je podjetnik oseba, ki vidi, kar so drugi spregledali in ukrepa, medtem ko se drugi obotavljajo. Razvija nove ideje in jih skuša uresničiti. Pri tem je kljub tveganju trdno prepričan v uresničitev svoje podjetniške ideje in zato vloži svoj čas, denar, trdo delo ter pogosto tudi ugled.

Podjetnik je sposoben prepoznati in izkoristiti podjetniško priložnost ter jo razviti v izvedljivo in tržno zanimivo podjetniško idejo – velikokrat je inovator. Pri tem sam izbira in kombinira sredstva ter vire, da bi lahko uresničil poslovne priložnosti. Njegova zelo pomembna vloga je upravljanje in vodenje.

Ekonomisti podjetnika opredeljujejo kot osebo, ki združi vire, delovno silo, materiale in druga sredstva tako, da je njihova skupna vrednost večja kot prej, ali pa kot osebo, ki vpeljuje spremembe, inovacije ter nov red (Antončič idr. 2002).

Po ekonomski teoriji je podjetnik oseba, ki organizira proizvodne dejavnike (zemljo, delo, kapital) ter producira in prodaja dobrine zato, da ustvari profit (Carland, Hoy in Boulton 1984, 33).

To doseže tako, da seli proizvodne dejavnike s področij nizke produktivnosti in manjše donosnosti na področja visoke produktivnosti ter večje donosnosti (Drucker 1986, 25). Zato mora imeti sposobnost odkriti poslovno priložnost ter motivacijo in znanje, da to poslovno priložnost realizira s pomočjo mobilizacije potrebnih sredstev (Drucker 1986).

Drucker (1986) navaja, da je podjetnik človek, ki kontrolira in je odgovoren. Poleg tega je inovator, nosilec sprememb, vendar ni inventor.

Z novimi kombinacijami proizvodnih dejavnikov uresničuje inovacije in nenehno teži k spremembam, odgovarja zanje ter jih izrablja kot možnost (Schumpeter 1961, 122).

Podjetnik prilagaja trg svojim potrebam in sposobnostim (Gilder 1984, 89).

Njegova temeljna značilnost je prevzemanje tveganja. Nekateri ekonomisti menijo, da podjetnik oblikuje četrti proizvodni dejavnik, imenovan »podjetnost« (Černe 1989, 25).

Psihologi seveda gledajo na samostojnega podjetnika posameznika z drugačnega zornega kota. Zanje so to osebe, ki nosijo v sebi potrebo po doseganju ali prejemanju novosti, eksperimentirati, izpolniti, ali morda zbežati avtoriteti drugih.

Avtorji knjige z naslovom Podjetništvo navajajo, da je lahko v praksi za nekatere poslovneže podjetnik grožnja (npr. podjetnik, ki se ukvarja z isto dejavnostjo), zaveznik (npr. podjetnik kupec, dobavitelj, partner ali kaj podobnega), stranka ali pa zgolj nekdo, ki je sposoben poiskati boljše možnosti za izkoriščanje virov in sredstev, ustvarja delovna mesta in celo ustvarja bogastvo tudi drugim. Namen podjetništva kot dinamičnega procesa je ustvarjati in povečati bogastvo. Tega pa lahko ustvarjajo le tisti posamezniki, ki prevzemajo velika tveganja. Pri tem namreč tvegajo svoj kapital, čas, kariero in še kaj. V zameno za vse to pa ustvarijo novo vrednost izdelku ali storitvi. Pri tem ni nujno, da gre za nov ali edinstven izdelek oziroma storitev. Zadostuje, da jima je podjetnik prinesel vrednost s prejemanjem in najdbo potrebnih veščin in virov (Ronstadt 1984).

3.1 Pravne značilnosti podjetnika

Bezjak (1996) trdi, da je samostojni podjetnik posameznik, ki je v nasprotju z gospodarskimi družbami fizična oseba, ki na trgu samostojno opravlja pridobitveno dejavnost kot svojo izključno dejavnost. Podjetnik oziroma njegovo podjetje ali podružnica ni pravna oseba. Za obveznosti podjetja odgovarja podjetnik z vsem svojim premoženjem. Zato naj bi se za to obliko odločili tisti, ki pri svojem poslovanju ne bodo tvegali, da bi z neuspešnim poslom ogrozili svoje premoženje. Na ta način je ZGD-1 odpravil obrtnike kot statusno organizacijsko-pravno obliko in določil nov gospodarski subjekt, to je samostojni podjetnik posameznik. Obrt obstaja še naprej, toda le kot oblika dejavnosti oziroma način opravljanja dejavnosti. Podjetnik je lahko le posamezna fizična oseba. Več podjetnikov se lahko združi v eno od gospodarskih družb in posebna družba več podjetnikov ne obstaja.

Za podjetnika, ki ga ureja ZGD-1, se smiselno uporabljajo njegove določbe:

- o dejavnosti – 4. člen,
- o firmi – 12. do 23. člen,
- o sedežu – 29. in 30. člen,
- o podružnici – 31. člen,

- o prokuri – 33. do 37. člen,
- o poslovni skrivnosti – 39 in 40. člen.

ZGD-1 ima posebno ureditev za podjetnika, katerega podjetje ustreza merilom za srednje in velike družbe (51. člen ZGD-1). Zanj se namreč smiselno uporabljajo tudi določbe ZGD-1 o poslovnih knjigah (50. do 71. člen) in o sodnem registru (43. do 49. člen), ne uporabljajo pa se določbe o prigrasitvi (75. člen in prvi odstavek 76. člena) in ne določba 74. člena ZGD-1 o vodenju poslovnih knjig.

3.2 Firma samostojnega podjetnika posameznika

»Firma podjetnika vsebuje poleg označbe dejavnosti (12. člen ZGD-1) in morebitnih dodatnih sestavin 13. člena tudi ime in priimek podjetnika ter skrajšano označbo, da gre za samostojnega podjetnika (s. p.).« (Bohinc, Bratina in Pivka 2006, 483).

V primeru, da podjetnik v času svojega delovanja podjetje proda ali vloži v družbo, lahko kupec ali družba še naprej v firmi uporablja tudi ime in priimek podjetnika, a le, če ta izrecno soglaša (Bohinc, Bratina in Pivka 2006).

V primeru, da podjetnik umre, lahko njegov zakoniti dedič v primeru, da nadaljuje dejavnost, v podjetju še naprej uporablja ime in priimek zapustnika. Tako mora biti na vseh sporočilih, ki jih zakoniti dedič pošlje določenemu naslovniku, poleg celotne firme in sedeža podjetnika naveden tudi organ, pri katerem je podjetnik prijavljen in opravilna številka prijave.

Na zgoraj napisano se pravno upiramo na nekatere zakonske člene Zakona o gospodarskih družbah, in sicer na:

- 15. člen ZGD-1 (uporaba besede Slovenija in oznak države in samoupravnih lokalnih skupnosti), kjer je zapisano, da je besedo Slovenija v vseh sklonih in svojilnih pridevnikih dovoljeno vnesti v firmo le z dovoljenjem Vlade Republike Slovenije.
- 16. člen ZGD-1 (ime in priimek osebe), kjer je zapisano, da je ime in priimek oziroma psevdonim zgodovinske ali druge znamenite osebe dovoljeno vnesti le z njenim dovoljenjem; v primeru, da je oseba že umrla, pa je to mogoče le z dovoljenjem njenega zakonca in sorodnikov do tretjega kolena v ravni vrsti ter staršev, če so še živi.
- 17. člen ZGD-1 (nedovoljene sestavine), kjer je zapisano, da firma ne sme vsebovati besed ali znakov, ki nasprotujejo zakonu ali morali, vsebujejo znamke ali neregistrirane znake, ki uživajo varstvo po predpisih, ki urejajo znamke, ali vsebujejo ali posnemajo uradne znake.
- 18. člen ZGD-1 (izbris sestavine firme), kjer lahko na predlog organov ali oseb iz 15. in 16. člena tega zakona registrski organ izbriše sestavino firme iz registra, če je s poslovanjem družbe kršen ugled države, samoupravne lokalne skupnosti ali osebe.

- 19. člen ZGD-1 (uporaba firme), kjer je zapisano, da mora družba v svojem poslovanju uporabljati firmo v obliki, v kakršni je vpisana v register; družba lahko uporablja tudi skrajšano firmo, ki vsebuje vsaj sestavino, po kateri se firma družbe razlikuje od firm drugih družb, in oznako, za kakšno družbo gre. Taka skrajšana firma se vpiše v register.
- 20. člen ZGD-1 (jezik firme), kjer je zapisano, da morata biti sestavina firme, ki nakazuje dejavnost, in oznaka družbe v slovenskem jeziku ter da se prevod firme v tuj jezik lahko uporablja samo skupaj s firmo v slovenskem jeziku. Poleg tega ima firma lahko tudi dodatne sestavine poleg črk slovenske abecede. To so črke x, y, w in q. Ne glede na prejšnji stavek pa se lahko kot dodatna sestavina firme uporabljajo še besede, ki vključujejo druge črke, če:
  - ustrezajo firmam, imenom ali priimkom družbenikov, ki so sestavni del firme, ali
  - ustrezajo registriranim znamkam.
- 21. člen ZGD-1 (načelo izključnosti), kjer je zapisano, da se mora firma družbe jasno razlikovati od firm vseh drugih družb.
- 23. člen ZGD-1 (varstvo firme), kjer je zapisano, da registrski organ zavrne predlog za vpis firme v register, ki je v nasprotju z določbami tega poglavja ali ki se ne razlikuje jasno od že registriranih firm in imen drugih subjektov v Republiki Sloveniji.
- 24. člen ZGD-1 (prenos firme), kjer je zapisano, da se lahko firma prenaša samo skupaj s podjetjem.
- 25. člen ZGD-1 (prenehanje družbeništva v družbi), kjer je zapisano, da družbenik, čigar je ime ali priimek v firmi preneha biti družbenik družbe, lahko družba nadaljuje poslovanje pod dosedanjo firmo le z njegovim izrecnim soglasjem. V primeru, da družbenik umre, lahko njegovi dediči v treh mesecih po pravnomočnosti sklepa o dedovanju zahtevajo, da se njegovo ime ali priimek izbrišeta iz firme. Iz vsega navedenega pa mora biti iz firme razvidno, da je družbenik prenehal biti družbenik družbe.
- 26. člen ZGD-1 (izbris imena ali priimka nekdanjega družbenika), v njem je zapisano, da na predlog družbenika ali njegovega dediča iz prejšnjega člena registrski organ izbriše njegovo ime ali priimek kot sestavino firme iz registra, če je s poslovanjem družbe kršen njegov ugled.

4 DEDNO PRAVO

V tem poglavju bomo predstavili dedno pravo kot sestavni del civilnega prava, njegove značilnosti in vire ter njegova temeljna načela.

4.1 Opredelitev dednega prava kot sestavnega dela civilnega prava

Zupančič (2006) navaja, da dedno pravo ureja samo tista razmerja iz sklopa zasebnolastninske pravne sfere, ki se tičejo dedovanja, to je prehoda premoženja umrle osebe na druge osebe. Z vidika teh oseb pomeni dedovanje pravno nasledstvo v pravna razmerja umrlega, praviloma v razmerja premoženjske narave, v njegove premoženjske pravice in obveznosti oziroma v njegov premoženjskopравни položaj.

S smrtjo človeka preneha tudi njegovo pravno premoženje, njegova pravna subjektiviteta, zato je treba likvidirati in urediti pravna razmerja, ki jih je ustvaril. Dedovanje nam omogoča, da premoženjska razmerja in iz teh razmerij izvirajoče pravice ter obveznosti umrle osebe praviloma preidejo na druge fizične ali pravne osebe.

»Osebnosti in dolžnosti se praviloma ne morejo dedovati; izjeme so tako maloštevilne ali pa nastopijo v tako redkih primerih dedovanja – npr. dedovanje avtorske moralne pravice, da ne morejo vplivati na pojmovanje dedovanja kot prehoda premoženjskih pravic in obveznosti na drugega.« (Zupančič in Žnidaršič Skubic 2009)

Slovensko dedno pravo izhaja iz treh temeljnih načel (Zupančič in Žnidaršič Skubic 2009, 32):

- svoboda oporočnega razpolaganja (svoboda testiranja),
- dedovanje v družini,
- vesoljno nasledstvo (univerzalna sukcesija).

Svoboda oporočnega razpolaganja in dedovanje družini izražata pravno-politično vrednotenje v dednem pravu. Njuno uresničevanje deloma zagotavlja tudi Ustava RS². Vesoljno nasledstvo (univerzalna sukcesija) nima pravno-politične teže; je samo izraz pravno tehnične odločitve.

4.2 Značilnosti dednega prava

Turk (2004) v svojem delu navaja, da dedno pravo sodi po splošni pravni sistematizaciji Republike Slovenije v tako imenovano civilno pravo. Je popolnoma samostojno civilnopravno telo, ki se ukvarja s povsem specifično pravno problematiko, in to je problematika pravne ureditve dedovanja.

---

² Ustava RS, 1991. *Uradni list RS*, št. 33/91-I, 42/97, 66/2000, 24/03, 69/04, 68/06, 47/13 in 75/16.

Dedno pravo zajema razmerja iz sklopa zasebnolastninske pravne sfere, ki zadevajo dedovanje, se pravi prehod premoženja umrle osebe na drugo osebo.

Zgoraj navedena opredelitev pa vsebuje še eno zelo pomembno lastnost dednega prava, in sicer za razliko od javnopravnih znanosti gre torej za zasebnopravno vedo, ki se ukvarja s pravnimi subjekti zasebnega prava – posamezniki in pravnimi osebami (Turk 2004).

Turk (2004) in Zupančič (2006) navajata, da gre pri dednem pravu za pravno vejo, ki se ukvarja s prehodom premoženja umrle osebe na drugo osebo. Po drugi strani pa dedno pravo ureja tudi tista razmerja, ki niso dednopravne narave, ampak so z dednopravno problematiko tesno povezana (družinsko pravo, obligacijsko pravo, pri zapuščinskem postopku pa problematika pravnega postopka).

Bohinc, Bratina in Pivka (2006) poudarjajo, da je treba omeniti dejstvo, da se s smrtjo človeka ne konča le njegov fizični obstoj, ampak preneha tudi človekova subjektiviteta, zato je treba urediti vsa razmerja. Dedovanje omogoča, da se premoženjska razmerja prenesejo na druge osebe, praviloma na dediče, ki so lahko fizične ali pravne osebe. Zapustnik ne more biti pravna, ampak le fizična oseba. Tako dedno pravo torej zajema samo tista civilnopravna razmerja, ki zadevajo prehod premoženja umrle osebe na drugo fizično ali pravno osebo.

Poleg tega pa se o dednih zadevah odloča v zapuščinskem postopku, ki je neke vrste *lex specialis* (konkretnjša vrsta) pravnega postopka. V zapuščinskem postopku se uporabljajo tudi določbe zakona o pravnem postopku, v primeru, da zakon o dedovanju nima drugačnih bolj konkretnih določb. Šele v zapuščinskem postopku lahko sodišče ugotovi, kdo so pokojnikovi dediči, katero premoženje sestavlja njegovo zapuščino in katere pravice iz zapuščine gredo dedičem, volilnojemnikom in drugim osebam (Turk 2004).

Turk (2004) navaja, da se zapuščinski postopek uvede po uradni dolžnosti, brž ko sodišče izve, da je kdo umrl, ali da je razglašen za mrtvega – kar pomeni, da dedičem ni treba skrbeti za vprašanje, ali morajo sami začeti postopek.

Celotno zapuščinsko obravnavo po zakonu opravi stvarno pristojno sodišče, kar pomeni, da bo po zakonu o sodiščih na prvi stopnji to okrajno sodišče, na drugi stopnji pa bo to višje sodišče. Vse odločbe, ki se izdajo med posameznim postopkom izda sodnik posameznik (Turk 2004). Poleg tega se vse odločbe v zapuščinskem postopku izdajajo v obliki sklepov in sklepi, zoper katere je dovoljena samostojna pritožba, in tudi sklepi sodišča druge stopnje, morajo biti obrazloženi.

4.3 Viri dednega prava

Pravni viri, ki se uporabljajo pri dednem pravu v Sloveniji, so Ustava RS in zakonski predpisi. V Republiki Sloveniji je pravica do dedovanja zagotovljena s 33. členom Ustave RS (Zupančič 2006).

Temeljni pravni vir Republike Slovenije na področju dednega prava je Zakon o dedovanju, ki vsebuje tako materialnopravne določbe o dedovanju kot tudi določbe o zapuščinskem postopku.

Poleg Ustave RS in Zakona o dedovanju pa Zupančič (2006) omenja, da na tem področju poznamo še veliko drugih zakonov, kot so Zakon o mednarodnem zasebnem pravu³ in postopku, Zakon o dedovanju kmetijskih gospodarstev, Zakon o denacionalizaciji, Zakon o plačilu odškodnine žrtvam vojnega in povojnega nasilja⁴, Zakon o notariatu⁵, Stvarnopravni zakonik, Zakon o gospodarskih družbah in Obligacijski zakonik.

Poleg vseh zgoraj navedenih glavnih pravnih aktov pa poznamo še postopkovne (procesne) zakone in davčne zakone (Zupančič 2006). Nekateri postopkovni (procesni) zakoni so:

- Zakon o pravnem postopku (ZPP),
- Zakon o nepravdnem postopku (ZNP),
- Zakon o izvršbi in zavarovanju (ZIZ)⁷.

Nekateri davčni zakoni, ki jih omenja Zupančič (2006):

- Zakon o davku na dediščine in darila (ZDDD)⁸,
- Zakon o davčnem postopku (ZDavP-2)⁹,
- Zakon o dohodnini (ZDoh-2)¹⁰,
- Zakon o davkih občanov (ZDO)¹¹.

---

³ Zakon o mednarodnem zasebnem pravu in postopku (ZMZPP). *Uradni list RS*. št. 56/99 in 45/08 – Zarbit.

⁴ Zakon o plačilu odškodnine žrtvam vojnega in povojnega nasilja (ZSPOZ). *Uradni list RS*. št. 21/11 in 104/15.

⁵ Zakon o notariatu (ZN). *Uradni list RS*. št. 2/07, 33/07 – ZSReg-B, 45/08 in 91/13.

⁶ Zakon o nepravdnem postopku (ZNP). *Uradni list SRS*. št. 30/86, 20/88 – popr., *Uradni list RS*, št. 87/02 – SPZ, 131/03 – odl. US, 77/08 – ZDZdr in 10/17 – ZPP-E.

⁷ Zakon o izvršbi in zavarovanju (ZIZ). *Uradni list RS*. št. 3/07, 93/07, 37/08 – ZST-1, 45/08 – ZArbit, 28/09, 51/10, 26/11, 17/13 – odl. US, 45/14 – odl. US, 53/14, 58/14 – odl. US, 54/15, 76/15 – odl. US in 11/18.

⁸ Zakon o davku na dediščine in darila (ZDDD). *Uradni list RS*. št. 117/06 in 36/16 – odl. US.

⁹ Zakon o davčnem postopku (ZDavP-2). *Uradni list RS*. št. 13/11, 32/12, 94/12, 101/13 – ZDavNepr, 111/13, 25/14 – ZFU, 40/14 – ZIN-B, 90/14, 91/15, 63/16, 69/17 in 13/18 – ZJF –H.

¹⁰ Zakon o dohodnini (ZDoh-2). *Uradni list RS*. št. 117/06 in 36/16 – odl. US.

Te zakone je treba omeniti predvsem zato, ker se lahko zakoniti dediči, ki so se srečali s smrtjo v družini so doživeli smrt, srečajo s stvarmi, za katere je potrebna uporaba pravne podlage.

Bohinc, Bratina in Pivka (2006) navajajo, da so viri dednega prava, ki se uporabljajo v Republiki Sloveniji, Ustava RS, ki določa pravico do dedovanja v 33. členu URS, način in pogoje dedovanja pa po 67. členu URS določa zakon.

Poleg splošnih pravnih aktov o dedovanju avtorji omenjajo tudi Zakon o dedovanju kmetijskih gospodarstev, ki za temo diplomske naloge ni pomemben.

V zvezi z dedovanjem zapustnikovega premoženja so za dediče pomembni številni zakoni tako vsebinske kot postopkovne pravne narave. Koristno je, da se z njimi spoznajo in se tako zavedajo vseh pomembnih pravnih vidikov dedovanja.

Kot sklep tega poglavja lahko povzamemo to, da so pravni viri vsake države zelo pomembni za vsakega državljana. To pa zato, ker se le na tak način pravilno razsodi pri določeni težavi.

4.4 Temeljne značilnosti oziroma načela dednega prava

»Predmet dedovanja je zapuščina, v katero sodijo lastninska pravica na stvareh ter druge premoženjske pravice, ki pripadajo posameznikom.« (Bohinc, Bratina in Pivka 2006, 590)

V Republiki Sloveniji se lahko lastninska pravica deduje na premičninah in na nepremičninah, pri čemer v zvezi z dedovanjem zemljišč novo slovensko pravo ne pozna več zemljiškega maksimuma, saj bi takšna omejitev čezmerno posegala v ustavno pravico do zasebne lastnine in dedovanja (Bohinc, Bratina in Pivka 2006).

Poleg lastninske pravice so predmet dedovanja lahko še druge stvarne pravice, na primer zastavna pravica (razen osebnih služnosti), terjatve in obveznosti iz pogodbenih razmerij, terjatve in obveznosti iz odškodninskih razmerij, pravice intelektualne lastnine, udeležbene pravice v gospodarskih družbah. Pravice, ki se ne morejo dedovati, pa so tiste, ki se vežejo na zapustnikovo osebo, na primer pravice iz socialne varnosti, osebnostne pravice, volilna pravica itd. (Bohinc, Bratina in Pivka 2006).

Temeljno načelo v dednem pravu je načelo enakopravnosti, kar pomeni, da so vsi državljani ob enakih pogojih enakopravni pri dedovanju (Bohinc, Bratina in Pivka 2006).

---

¹¹ Zakon o davkih občanov (ZDO). *Uradni list SRS*. št. 36/88, 8/89, *Uradni list RS*, št. 48/90, 8/91, 14/92 – ZOMZO, 7/93, 18/96 – ZDavP, 91/98 – ZDavP-C, 1/99 – ZNIDC, 117/06 – ZDVP, 117/06 – ZDDD, 24/08 – ZDDKIS in 101/13 – ZDavNepr.

Po našem pravu se lahko deduje po oporoki ali po zakonu (oporočno in zakonito dedovanje). Zapustnik lahko s svojim premoženjem svobodno razpolaga, kar mu omogoča, da odstopi od pravic, ki jih za dedovanje predvideva zakon.

»Za zapustnikove dolgove odgovarjajo dediči in država, ki ji sodišče izroči zapuščino brez dediča v lastnino. Ker gre pri dedovanju za univerzalno sukcesijo, kjer z enim samim aktom – z zapustnikovo smrtjo – preidejo na dediče vsa zapustnikova premoženjska razmerja, dediči odgovarjajo tudi za zapustnikove dolgove. Vendar pa je odgovornost vsakega dediča omejena do višine vrednosti podedovanega premoženja.« (Bohinc, Bratina in Pivka 2006, 590–591)

5 VRSTE DEDOVANJA

V tem poglavju bomo predstavili dve vrsti dedovanja, ki se pojavljajo na območju Republike Slovenije, in sicer zakonito in oporočno dedovanje.

5.1 Zakonito dedovanje (dedovanje na podlagi zakona)

5.1.1 Pojem zakonitega dedovanja

»Zakonodajalec mora postaviti pravila, po katerih naj se zapustnikovo premoženje deduje takrat, kadar ta ni oblikoval oporoke. S tem se preprečijo negotovost glede nadaljnje usode premoženja in morebitni spori med potencialnimi dediči, ki bi jih povzročila ureditev, kjer prehod premoženja ne bi bil vnaprej urejen s pravnimi pravili.« (Bohinc, Bratina in Pivka 2006, 591)

5.1.2 Dedni redi

Bohinc, Bratina in Pivka (2006) ter Zupančič (2006) navajajo, da v svojih delih pri zakonitem dedovanju Zakon o dedovanju določa krog oseb, ki pridejo v poštev za dedovanje glede na svoje razmerje z zapustnikom. »Najpomembnejši razmerji, na podlagi katerih gre določeni osebi pravica do dedovanja, sta:

- sorodstvo,
- zakonska zveza.« (Bohinc, Bratina in Pivka 2006, 591)

Bohinc, Bratina in Pivka (2006) ta razmerja navajajo z drugačnimi besednimi zvezami, in sicer:

- partnerska razmerja,
- sorodstvena razmerja.

Oba avtorja navajata, da Zakon o dedovanju izhaja pri ureditvi dednih redov iz parentelnega sistema z reprezentanco (oziroma parentelno-linearne sistema).

»Osnova za oblikovanje dednih redov je sorodstvo z zapustnikom. Dediči bližnjega dednega reda izključujejo od dedovanja osebe bolj oddaljenega dednega reda.« (Zupančič 2006, po. 10. členu ZD Ur. l. SRS, št. 15/76, 23/78, 13/94, 40/94, 117/00, 67/01, 83/01, 73/04, 31/13, 63/16)

Bohinc, Bratina in Pivka (2006) ter Zupančič (2006) navajajo isto predpostavko, in sicer da posamezno parentelo sestavljajo zapustnikovi predniki, ki so po stopnji sorodstva enako oddaljeni od zapustnika, in vsi njihovi potomci. Po slovenskem pravu in Zakonu o dedovanju je dedovanje mogoče v okviru treh dednih redov:

- prvi dedni red – zapustnikovi potomci in njihovi zakonci,
- drugi redni red – zapustnikovi starši in njihovi zakonci,
- tretji redni red – zapustnikovi stari starši, deda in babice.«

Zupančič (2006) po ZD povzema, da so tisti dediči, ki pridejo v poštev kot zakoniti dediči:

- zapustnikovi potomci,
- njegovi posvojenci in njihovi potomci,
- njegov zakonec ali zunajzakonski partner,
- zapustnikovi nepopolni posvojenci in njihovi potomci.

Vendar le v primeru, da njihova dedna pravica ob posvojitvi ni bila izključena ali omejena.

»Dediči so nadalje lahko zapustnikovi starši in njihovi potomci ali pa zapustnikov posvojitelj in njegovi potomci.« Na tem mestu je avtor poudaril, da so to starši zapustnikovega posvojitelja in njihovi potomci (naravni ali posvojeni), ki jih zakon ne omenja.

Po Zupančiču (2006) so dediči lahko tudi zapustnikovi stari starši (deda in babice) ter njihovi potomci.

Iz tega poglavja lahko povzamemo predvsem dejstvo, da so vsi zapustnikovi dediči v istem položaju in da imajo vsi pravico do dedovanja. To jim dovoljuje najvišji slovenski pravni vir, in sicer Ustava RS.

5.2 Oporočno dedovanje (dedovanje na podlagi oporoke)

5.2.1 Pojem oporoke oziroma testamenta

»Oporoka imenovana tudi testament je dedno-pravni posel, s katerim oporočno sposobna oseba razpolaga za primer smrti.« (Bohinc, Bratina in Pivka 2006) »Je enostranski (za veljavnost oporoke ni potrebno soglasje potencialnega dediča), preklicni (oporočitelj oporoko lahko kadar koli prekliče), oblični (veljavna je le oporoka, ki je narejena v eni od zakonsko predpisanih oblik), osebni (oporoke ni mogoče napraviti po zastopniku) pravni posel za primer smrti.« (Bohinc, Bratina in Pivka 2006, 594)

»Oporoka je v predpisani pisni obliki podana izjava volje, s katero zapustnik razpolaga s svojim premoženjem za primer smrti. Kot pravni posel za primer smrti je oporoka strogo osebni akt.« (Jelačin 2011, 10)

»Zastopanje, bodisi pogodbeno ali zakonito, pri izjavi poslednje volje ne pride v poštev. Za razpolaganje s premoženjem gre v vseh primerih, ko oporočitelj nameni svojemu premoženju drugačno usodo, kot bi mu šla, če bi nastopilo dedovanje po zakonu. Razpolaganje s

premoženjem, ki ga vsebuje oporoka, postane učinkovito šele tedaj, ko zapustnik umre.« (Jelačin 2011, 10)

»Oporočni dedič je lahko kdor koli, bodisi prijatelj, sorodnik ali druga določena oseba. Oporoko lahko napravi vsak, ki je sposoben za razsojanje in je dopolnil vsaj 15 let, in to brez odvetnika, notarja ali sodišča.« (Jelačin 2011, 10)

»Oporočitelj lahko z oporoko razpolaga s svojim premoženjem na način in v mejah, kot to določa zakon (8. člen ZD).« (Jelačin 2011, 11)

5.2.2 Pomen in namen oporoke

Razlogi, zakaj je pomembno, da sestavimo oporoko, so naslednji (Jelačin 2011, 12–13):

- zapustnik lahko le z oporoko zapusti pravno veljavna navodila, kako naj se razdeli njegovo premoženje. Če oporoka ni bila narejena, se premoženje razdeli v skladu s predpisi, ki urejajo zakonito dedovanje. To se izvaja po določenih dednih redih, po katerih pridejo v poštev zakoniti dediči;
- oseba, ki napravi oporoko, ima možnost določiti osebnega zastopnika, ki bo upravljal njeno premoženje. Ta zastopnik je oseba, ki bo imela popolno pooblastilno moč pri upravljanju premoženja preminulega. Če zastopnik v oporoki ni določen, ob prehodu zapuščine na dediče pa nastanejo težave, je treba zaprositi sodišče, da postavi začasnega skrbnika zapuščine. Preden sodišče postavi začasnega skrbnika, zasliši tiste, ki so upravičeni dedovati, da ugotovi, ali je morda med njimi katera oseba primerna za skrbnika zapuščine;
- oseba lahko v oporoki določi tudi dediče, ki bodo dedovali njeno premoženje, ki je vezano v zavarovalnicah, registriranih pokojninskih varčevalnih programih, drugih varčevalnih programih in drugih podobnih finančnih instrumentih. To je pogosto ustrezen način določitve dedičev, čeprav se to lahko opravi tudi neposredno pri zavarovalnicah ali skladih;
- z oporoko naj bi oseba tudi določila način delitve premoženja tako, da bi bilo to čim manj davčno obremenjeno.

Če ni oporoke ali če je neveljavna oziroma, če v oporoki zapisani dedič ni preživel zapustnika ali je za dedovanje nevreden ali če se je oporoka izgubila, pride do dedovanja po zakonu.

5.2.3 Oporočna sposobnost

Oseba, ki pripravi oporoko (on se imenuje zapustnik, ona pa zapustnica), mora imeti oporočno sposobnost, to je določeno raven mentalnih ali intelektualnih sposobnosti. Oporoka, ki jo sestavi oseba, ki nima oporočnih sposobnosti, je neveljavna. Zapustnik mora razumeti in se mora zavedati zlasti:

- narave in obsega svojega premoženja,
- oseb, za katere je jasno, da so naravni dediči njegove zapuščine; to so na primer njegovi sorodniki in tisti, ki so od njega odvisni, in
- testamentarnega ukrepa, ki ga določa, to je narave in posledic določil, zajetih v njegovi oporoki.«

Zapustnik mora biti poleg tega sposoben oceniti te dejavnike v medsebojnem razmerju in oblikovati pravilno željo v zvezi z razdelitvijo svojega premoženja (Jelačin 2011, 14).

5.2.4 Značilnosti oporoke

Pomembne značilnosti oporoke, so naslednje:

- oporočka postane pravno učinkovita šele po smrti tistega, ki je oporočko napisal,
- v času svojega življenja ima zapustnik pravico razpolagati s svojim premoženjem po lastnem preudarku, pravico ima oporočko preklicati ali napraviti novo oporočko;
- za pravilno pripravljeno oporočko ni nobenega nadomestila. Ustna obljuba, da se zapusti premoženje drugi osebi, je običajno nična in brez pravnega učinka. Tudi pismena obljuba, ki ni napisana v obliki oporočke, je neveljavna.

Ustna oporočka se lahko napravi le v izrednih razmerah (potres, poplave, požar, nenadna huda bolezen, nesreča). V teh primerih oporočitelj poda ustno izjavo pred dvema sočasno navzočima pričama. Priči morata izjavo čim prej zapisati in jo izročiti sodišču (ali podati ustno izjavo pred sodiščem). Pri tem ne veljajo razpolaganja v korist prič ali oseb, ki so s pričami v razmerju sorodstva ali svaštva do tretjega kolena. Ponareditev takšne oporočke je razlog za dedno nevrednost. Ustna oporočka velja trideset dni po prenehanju izrednih razmer.

Zahtevki za razveljavitev oporočke je vezan na določen rok. Zakon pozna subjektivni rok enega leta od razglasitve oporočke, zoper nepoštenega nasprotnika, tj. tistega, ki je vedel, da zapustnik ni bil oporočno sposoben, pa velja daljši rok.

V tem primeru se lahko zahteva razveljavitev oporočke dvajset let od njene razglasitve (tretji odstavek 61. člena ZD).

5.2.5 Pogoji za veljavnost oporočke

Za veljavnost oporočke morajo biti izpolnjeni štirje pogoji, in sicer:

- oporočna sposobnost zapustnika,
- prava volja zapustnika,
- oblika ter dopustnost oporočke,
- možnost in določenost oziroma določljivost vsebine oporočke.

Nekateri ljudje nimajo oporočne sposobnosti zaradi starosti ali zdravstvenih težav. Glede na to ne morejo sestaviti oporoke. Prav tako je treba poudariti, da je neveljavna tudi oporoka oporočitelja, ki še ni dopolnil 15 let starosti (drugi odstavek 59. člena ZD).

5.2.6 Oblike oporoke

»Zakon o dedovanju pozna redne in izredne, zasebne in javne, pisne in ustne oporoke.« (ZD)

Oblike oporok, ki jih poznamo v Sloveniji, so:

- lastnoročna (holografska) oporoka,
- pisna oporoka pred pričami (alografska oporoka),
- sodna oporoka,
- konzularna oporoka,
- oporoka na slovenski ladji,
- vojaška oporoka (Bohinc, Bratina in Pivka 2006).

»Namen mednarodne oporoke je, da se z določitvijo enotne oblike zagotovi pravna varnost v zvezi z veljavnostjo oporoke v vseh državah, ki so ratificirale mednarodno konvencijo o enotnem zakonu o obliki mednarodne oporoke.« (Bohinc, Bratina in Pivka 2006, 596).

5.2.7 Vsebina oporoke

»Oporoka vsebuje določila, s katerimi oporočitelj razpolaga s svojim premoženjem za primer smrti.« (Bohinc, Bratina in Pivka 2006, 596)

Vrste premoženja, ki jih ne moremo uravnati z oporoko, so:

- skupno lastništvo,
- skupni bančni računi,
- zavarovanje,
- registrirani pokojninski varčevalni programi in drugi varčevalni programi,
- tisti del zapuščine, ki ustreza vrednosti prejete socialne pomoči (Jelačin 2011, po ZD, 128. člen).

6 PRIDOBITEV IN ODPOVED DEDIŠČINI

Za dedovanje mora nastopiti zapustnikova smrt. Dedovanje ni mogoče, dokler je zapustnik živ. Pogoja za dedovanje sta tudi obstoj zapuščine in obstoj dediča.

Dedni naslov je lahko oporoka ali zakon. Zadnji pogoj je dedičeva dedna sposobnost, ki jo ima vsak slovenski državljan (tujci le pod pogojem vzajemnosti), ki ni dedno nevreden (Bohinc, Bratina in Pivka 2006).

Dedno nevredna oseba je tista oseba, ki zagreši dejanje ali opustitev, zaradi katerih ne zasluži, da bi dedovala. Nekateri razlogi za to so:

- zapustniku odvzeti življenje,
- opustiti njegovo preživljanje,
- mu preprečiti svobodno oporočno razpolaganje (Bohinc, Bratina in Pivka 2006).

Postopek dedovanja se sproži v tistem trenutku, ko so že podani pogoji za uvedbo dedovanja – trenutek zapustnikove smrti. Zapustnikovi dediči so poklicani k dedovanju in istočasno pridobijo zapuščino. Dediči pridobijo dediščino po zakonu in za njeno pridobitev ni potrebno nikakršno njihovo ravnanje.

V primeru, da dediči dediščine ne želijo, lahko podajo izjavo o odpovedi. To lahko storijo do tistega trenutka, ko jim sodišče v zapuščinskem postopku izda sklep o dedovanju (Bohinc, Bratina in Pivka 2006).

7 DEDOVANJE PODJETJA PO SMRTI PODJETNIKA POSAMEZNIKA

»Podjetje se v pravnem prometu obravnava kot enoten objekt in je zato predmet pravnega prometa in tudi dedovanja. Če deduje podjetje podjetnika posameznika en dedič, ni problemov. Problemi pa nastopijo zlasti takrat, kadar je več dedičev, in še posebej, kadar so dediči (tudi) osebe, ki nimajo poslovne sposobnosti; gre zlasti za mladoletnike. Problemi so tudi v zvezi z odgovornostjo za obveznosti podedovanega podjetja.« (Zupančič 2006, 9)

»Z dedovanjem podjetniškega premoženja je treba razumeti prehod premoženja, s katerim je umrli samostojni podjetnik posameznik opravljal pridobitno dejavnost, kot tudi prehod udeležbe (članstva) umrlega v osebni ali kapitalski družbi v obliki deleža ali delnic na pravnega naslednika oziroma pravne naslednike zapustnika.« (Zupančič 2006, 7)

Ker je podjetnik posameznik fizična oseba, ki je registrirana za izvajanje gospodarske dejavnosti skladno z določili ZGD-1, se ob njegovi smrti postavijo zlasti naslednja vprašanja:

- kakšno vrednost premoženja je zapustil umrli v finančnem smislu: prihodki – odhodki, dobiček ali izguba;
- kakšna je struktura premoženja zapustnika (nepremičnine, premičnine, dolgovi – upniki);
- kdaj za zapustnika nastopi trenutek prevzema premoženja zapustnika oziroma se izvede prenos premoženja na dediče;
- kako naj se ravna dediči glede opravljanja dejavnosti zapustnika.

Opravljanje dejavnosti podjetnika posameznika v operativnem smislu se v trenutku, ko nastopi smrt posameznika, lahko obravnava iz različnih vidikov. Če želimo dejavnost umrlega nadaljevati, pa se kot najpomembnejši kažeta zlasti naslednji vprašanji:

- kako vstopiti v tekoče posle zapustnika, ki jih dediči niso poznali;
- kako obravnavati odjemalce in upnike.

V pravnem smislu navedeno pomeni reševanje pravnih razmerij glede terjatev do dolžnikov in dolgov do upnikov. Te so kompleksne narave še zlasti v primeru, če upniki ne pišejo podjetju, naj poravnata konkretni dolg, ampak takoj uporabljajo izvršbe.

V nadaljevanju pa se dediči srečujejo tudi z drugimi pravnimi vprašanji, kot je npr. sprememba firme s. p., če je bilo zapustnikovo ime vključeno v firmo podjetnika

Če podjetnik podjetje proda ali vloži v družbo, lahko kupec ali družba še naprej uporablja v firmi tudi ime in priimek podjetnika, vendar le, če ta izrecno soglaša. Če podjetnik umre, lahko podjetnikov dedič, ki nadaljuje zapustnikovo podjetje, v firmi še naprej uporablja tudi ime in priimek zapustnika. Na vseh sporočilih, ki jih podjetnik pošlje določenemu naslovniku, mora biti poleg celotne firme in sedeža podjetnika naveden tudi organ, pri katerem je podjetnik prijavljen, in opravilna številka prijave. Na sporočilih, ki se pošiljajo v okviru obstoječih poslovnih stikov, se morata navesti le firma in sedež. Za naročilnice smiselno velja tretji odstavek 45. člena ZGD-1.

Navedena tematika lahko pridobi dodatne razsežnosti v primeru dedovanja družinskega podjetja. Glede na opisani pojem in značilnosti družinskega podjetja lahko ugotovimo, da je prevzem podjetja po smrti družinskega člana zaznamovan s številnimi značilnostmi, ki presegajo pravne vidike. (glej poglavje 2.2.3. in 2.2.4.)

Vadnjal (2018) omenja žalostno statistiko, ki govori o (ne)uspešnosti prenosa družinskega podjetja v naslednjo generacijo. Razlogi za to so lahko psihološke narave in so posledica konfliktov ter nerazčiščenih razmerij med sorodniki, lahko pa so precej bolj pragmatični. Podjetja vse prevečkrat računajo, da se bodo stvari zgodile same od sebe, ko bo prišel čas za to.

Vadnjal (2018) si je postavil naslednje vprašanje: »Kaj se zgodi, če družina oziroma ustanovitelji (lastniki) nimajo izdelanega nasledstvenega načrta?« Njegov odgovor na to vprašanje je, da je po najbolj črnem scenariju zapuščina lahko prepuščena dolgotrajnemu sodnemu procesu. Meni, da lahko v tem času svojci oziroma sorodniki zapustnika izgubijo veliko časa in denarja, če niso bili v celoti vpleteni v sam proces delovanja podjetja, ampak so bili v sam proces delovanja podjetja vpleteni kot nekakšna moralna podpora zaposlenim v samem podjetju.

V nekaterih primerih se lahko zgodi takšen scenarij, da pri takem dogodku praktično izgubljajo vsi: »... podjetje poslovno moč, ljudje pa živce«. Takšno podjetje lahko zaide tudi v težave, ker nihče ni pripravljen prevzeti vodstva podjetja ali pa je kandidatov preveč. Kot praktično rešitev avtor navaja, da mora družinsko podjetje, ki želi dolgo živeti:

- rasti, da lahko zadovolji večino družinskih članov, ki imajo interese v podjetju (delovne in kapitalske) in
- skrbno načrtovati prenos med generacijami (Vadnjal 2018).

Vadnjal (2018) opozarja »Eden od pomembnih vzvodov, ki družinska podjetja prisili v boljše načrtovanje premoženja in tranzicije med generacijama, je celovitejša davčna zakonodaja.«

»V ZDA družina oziroma podjetje na račun davkov na dedovanje ali obdarovanje izgubi celo do 60 odstotkov svojega premoženja. Dedičem pogosto ne preostane drugega, kot da podjetje samo še prodajo, da lahko poplačajo, kar zahteva država.« (Vadnjal 2018)

8 EMPIRIČNI DEL – ŠTUDIJA PRIMERA

V tem delu naloge bomo predstavili rezultate raziskave, ki je bila izvedena s pomočjo analize sodne odločbe VSL sklep II Cp 1497/2016.

8.1 Namen raziskave

Po končanem pregledu teoretičnih izhodišč zbrane literature bomo izvedli praktični pregled sodne prakse (sodno odločbo VSL sklep II Cp 1497/2016), ki je povezana s temo diplomske naloge.

Preučili bomo sodno odločbo VSL sklep II Cp 1497/2016, saj želimo prepoznati, ali zakoniti dediči poznajo pravno podlago delovanja podjetja in morebitnega dedovanja podjetja. Analizo bomo razdelili na dva dela. V prvem delu bomo analizirali izbrano sodno odločbo, v drugem delu pa bomo analizirali dva članka, ki sta povezana z dedovanjem podjetniškega premoženja.

8.2 Problem raziskave

Velikokrat se pri dedovanju družinskega podjetja pojavljajo težave, za katere se ne ve, kako jih odpraviti oziroma na kakšen način jih obravnavati. Poleg tega pa so družinski člani premalo ozaveščeni oziroma izobraženi o tem, katere zakone lahko uporabijo kot nekakšno »zaščito« pri morebitnem zaprtju podjetja.

Povzetek sodne odločbe VSL sklep II Cp 1497/2016¹²

Izbrana sodna odločba teoretično spada v kategorijo dednega prava in stvarnega prava, ki urejata tista razmerja iz sklopa zasebnolastninske pravne sfere, ki se tičejo dedovanja. To je prehod premoženja umrle osebe na drugo osebo (Zupančič 2009).

Bistvo sodne odločbe je, da se dediči med sabo niso soglasno odločili, kdo od morebitnih dedičev bo upravljal podjetje zapustnika. Zato je sodišče prve stopnje v Ljubljani na podlagi 145. člena v tretjem odstavku Zakona o dedovanju odločilo, da se za upravitelja dela konkretno sredstev, terjatev in obveznosti imenuje B. B., ki je dolžan pripraviti popis sredstev, terjatev in obveznosti premoženja, ki se mu prepušča v upravljanje.

Pri zapustnikovem podjetju so »odkrili«, da se je:

- čisti prihodek od prodaje v letu 2014 zmanjšal za en milijon EUR,
- število zaposlenih zmanjšalo iz 22,7 na 5,3,
- strošek amortizacije zmanjšal za več kot polovico in

---

¹² Sodna odločba je v Prilogi 1.

- denarna sredstva so se zmanjšala iz 84.000,00 EUR na 34.000,00 EUR.

V konkretnem primeru se pojavi tudi dejstvo, da se je zakonita dedinja C. C. pritožila tudi na celotno osebno premoženje zapustnika.

V uvodu ugotavljajo, da se sodba naslanja na naslednje pravne člene iz:

- Zakona o dedovanju, in sicer na 145. člen, tretji odstavek 145. člena, četrti odstavek 145. člena in
- Stvarnopravnega zakonika – omenjena sta dva zakonska člena, in sicer 67. in 72. člen.

V nadaljevanju bomo predstavili zakonske člene, ki jih je sodišče uporabilo v samem postopku sodnega spora:

- 145. člen ZD je povezan s skupnostjo dedičev in z oblikovanjem morebitnega upravitelja podjetja.
- Tretji odstavek 145. člena ZD je povezan s postavitvijo prihodnjega upravitelja. V zakonu je zapisano: »Za upravitelja lahko postavi sodišče tudi koga izmed dedičev«.
- Četrti odstavek 145. člena ZD je povezan z razpolaganjem zapuščinskih stvari. V Zakonu o dedovanju je zapisano: »Upravitelj lahko z odobritvijo sodišča razpolaga s stvarmi iz zapuščine, če je za to upravičen po oporoki ali če je to potrebno, da se poravnajo stroški ali odvrne kakšna škoda.«
  - 67. člen SPZ (Ur. l. RS, št. št. 87/02, 91/13) je povezan z upravljanjem s stvarjo. V stvarnopravnem zakoniku je zapisano, da imajo solastniki pravico skupno upravljati stvar v solastnini.
  - 72. člen SPZ je teoretično povezan s tem, da ima več oseb na nerazdeljeni stvari lahko skupno lastnino (skupni lastniki), kadar njihovi deleži niso vnaprej določeni.
  - Drugi odstavek tega člena govori o tem, da lahko skupni lastniki uporabljajo stvar iz z njo razpolagajo ter solidarno odgovarjajo za obveznosti, ki nastanejo v zvezi s skupno stvarjo.

V sodni odločbi prepoznamo veliko težav, ki se navezujejo na dedovanje premoženja samostojnega podjetnika posameznika in morebitne delitve premoženja podjetja.

V sodni odločbi prepoznamo dejstvo, da je podjetje zapustnika – samostojnega podjetnika posameznika v primeru večjega števila dedičev v skupni lasti, saj ga morajo upravljati skupno in soglasno po 67. zakonskem členu SPZ.

Iz sodne odločbe razberemo, da dediščinska skupnost ni primerna za vodenje podjetja, saj iz pravnega vidika zahteva soglasje o vseh poslih.

Več dedičev je primoranih, da se dogovorijo, kateri od dedičev bo nadaljeval z delovanjem podjetja in v katero organizacijsko obliko bodo preoblikovali podjetje, saj bo to imelo le na tak način dolgoročno vizijo poslovanja. V primeru, da se ne morejo dogovoriti, kdo od

dedičev bo upravitelj zapustnikovega podjetja, ima sodišče po tretjem odstavku 145. člena Zakona o dedovanju vso pravico, da za upravitelja podjetja določi oziroma postavi katerega koli izmed dedičev, saj obravnavana sodna odločba pravi: »Dediščinska skupnost je le prehodna oblika upravljanja s premoženjem; z delitvijo zapuščine je treba zagotoviti pravnoorganizacijsko obliko, v kateri bo podjetje poslovalo v bodoče.« (Višje sodišče v Ljubljani 2016)

Poleg tega pa ugotovimo, da je eden izmed dedičev zlorabljal svoj položaj, saj je bil poleg zapustnikovega podjetja tudi lastnik svojega podjetja. V AJPES-u so bile razvidne naslednje finančne postavke, ki jih je ugotovilo sodišče.

Sodišče je namreč ugotovilo, da je dedič v času upravljanja zapustnikovega podjetja podjetju ustvaril izgubo.

Na nasprotni strani, v drugem (svojem) podjetju, katerega je imel eden izmed dedičev pa je bila čisto drugačna slika, saj je zvišal čisti dobiček za več kot milijon EUR, s štirimi delavci manj.

Iz tega je sodišče sklepalo, da je šlo za nedopustno in nezakonito izčrpavanje zapustnikovega podjetja.

Sodišče mu je v sodni odločbi odredilo, da mora izdelati popis sredstev, terjatev in obveznosti ter podati poročilo o dosedanem upravljanju. Sodišče od dediča ne zahteva popisa sredstev na dan zapustnikove smrti.

Poleg tega pa je iz sodne odločbe razvidno, da je dedič nezakonito zlorabil tudi pooblastilo za davčne prijave, ki mu ga je dala pritožnica C. C. in ji ni dostavil podatkov o premoženju niti o opravljenem delu. Premoženje v zapustnikovem podjetju se je s časom zmanjševalo zaradi ne spremljanja poslovanja podjetja.

Dedič je na sodišče podal pritožbo, kjer je zanikal, da bi zakonito dedinjo C. C. izključeval od soupravljanja. V pritožbi zanika, da bi zlorabil pritožnično pooblastilo za podajanje zaključnega poročila za leto 2013. V pritožbi sodne odločbe je komentiral, da je poslovni izid zapustnikovega podjetja zelo soliden in pritrjeval ugotovitvam, zaključkom in pravnim stališčem prvostopenjskega sodišča ter predlagal zavrnitev pritožbe.

Sodišče je dosedanjega upravitelja določilo samo za del zapustnikovega premoženja, za zapustnikovo podjetje. Poleg tega pa ni ugodilo pritožničnemu predlogu za postavitve upravitelja tudi za ostalo premoženje v zapuščini, predloga pa tudi ni zavrnilo.

Sodišče o tem delu pritožničinega predloga ni odločalo. Dedinja mu je v tem predlogu očitala, da je kršil 339. člen v 14. in 15. točki ZPP (Ur. l. RS, št. št. 73/07, 45/08-Zarbit, 45/08, 111/08 – odl. US, 57/09 – odl. US, 12/10 – odl. US, 50/10 – odl. US, 107/10 – odl. US, 75/12 – odl.

US, 40/13 – odl. US, 92/13 – odl. US, 10/14 – odl. US, 48/15 – odl. US, 6/17 – odl. US in 10/17). Sodišče ni moglo soglašati s predlogom zakonite dedinje C. C., da je sodedič, ki ga je sodišče določilo za upravljanje zapustnikovega podjetja, zlorabljal svoj položaj prokurista. Po že navedenem zakonskem členu (339. člen, 14. in 15. točka ZPP), ki opisuje, da imajo vsi dediči enake pravice in dolžnosti za upravljanje podedovanega premoženja.

Sodedič je v tem primeru uresničeval zakonsko pravico in dolžnost ter ni kršil predpisov, ampak je vseeno kršil svoje prednosti, ki jih je imel pred ostalimi dediči, saj je nedopustno in nezakonito zlorabil svoj položaj, ki ga je dobil na podlagi prejšnje sodne odločbe ter prvostopenjskega sodišča.

Povzamemo lahko, da bi bilo najbolje, da bi zapustnik napisal oporoko oziroma testament, saj smo med analizo te odločbe prišli do zaključka, da je obstajalo večje število dedičev, ki so se posamezno pravnomočno dokazovali.

V odločbi lahko prepoznamo tudi dejstvo, da se sodišče v zapuščinskem postopku odloča o dedovanju osebnega premoženja zapustnika in delovanju nepravilnega upravljanja z zapustnikovim premoženjem podjetja.

Poleg tega pa lahko predpostavimo, da dedič, ki je nameraval narediti škodo na zapustnikovem podjetju, ni poznal pravnega ozadja, saj je zakonita dedinja C. C. odkrila njegovo nezakonito početje in ga zato tožila na višjem sodišču v Ljubljani.

Zaradi neupoštevanja členov Zakona o dedovanju, Stvarnopravnega zakonika in Zakona o pravnem postopku bodo dediči medsebojne odnose urejali v okviru dediščinske skupnosti – praviloma sporazumno.

V primeru, da v dediščinski skupnosti pride do spora med dediči, bo spor pomagala reševati druga oseba ali institucija.

Pri iskanju odgovorov, kako bi se dediči lahko izognili nastali situaciji, ki jo je obravnavalo sodišče, smo se oprli na članek Odgovor strokovnjaka: Smrt podjetnika (Fortuna 2012), ki se navezuje na to, kakšne pravne možnosti ima morebitni zakoniti dedič ob smrti lastnika in direktorja podjetja. Iz izbranega članka lahko teoretično razberemo, da ima zakoniti dedič tri možnosti:

1. možnost: Dedič želi nadaljevati delovanje zapustnikovega podjetja

V teoriji oziroma pravnih virih, ki so povezani s pravom družb in obligacijskim pravom, je navedeno, da lahko v skladu z določbami četrtega odstavka 72. člena Zakona o gospodarskih družbah (ZGD-1), zakoniti podjetnikov dedič, ki nadaljuje zapustnikovo podjetje, v firmi še naprej uporablja tudi priimek zapustnika. S tem dejanjem preidejo na podjetnikovega dediča podjetje zapustnika ter vse pravice in obveznosti. Tako zapustnikov dedič kot univerzalni

pravni naslednik vstopi v vsa pravna razmerja v zvezi s prenesenim podjetjem podjetnika in se lahko v skladu s 74. členom Zakona o gospodarskih družbah (ZGD-1, 2006) vpiše kot nov podjetnik družbe.

To pomeni, da mora »novi« podjetnik v treh mesecih po pravnomočnosti sklepa o dedovanju AJPES-u predložiti pravnomočni sklep o dedovanju, osebni dokument in davčno številko. Posledično lahko AJPES v Poslovnem registru Slovenije opravi spremembo podatkov o firmi, podjetniku in davčni številki s. p.

2. možnost: Dedič ne želi nadaljevati z zapustnikovim podjetjem

V primeru, da zakoniti dedič ne bo nadaljeval delovanja podjetja, mora AJPES-u predložiti pravnomočni sklep o dedovanju in izjavo. Posledično AJPES zapustnikov s. p. izbriše iz Poslovnega registra Slovenije.

3. možnost: Zakoniti dedič svojih namenov ne sporoči

V primeru, da dedič v treh mesecih po pravnomočnosti sklepa o dedovanju AJPES-a ne obvesti, ali bo nadaljeval oziroma ne bo nadaljeval opravljanja zapustnikove dejavnosti, bo AJPES zapustnikov s. p. izbrisal iz Poslovnega registra Slovenije.

Pri tem delu naloge pa moramo omeniti tudi premoženje zapustnika. Tako morajo že pred samim postopkom zapuščinske obravnave morebitni zakoniti dediči sodišču prijaviti, kaj je vse zapustnik zapustil, ker se v procesu zapuščinske obravnave pojavi kot glavni predmet, in sicer predmet dedovanja.

To je celota vseh premoženjskih pravic in obveznosti, ki jih je imel zapustnik ob smrti. Tako so lahko predmet zapuščine stvari za zadovoljevanje osebnih potreb in njegovih družinskih članov, stanovanjske hiše in stanovanjski ter poslovni prostori ter kmetijska in druga zemljišča (SLONEP.net 1988-2018).

V takem primeru se lahko dedujejo tudi premičnine, nepremičnine, podjetja in udeležba v podjetju.

Poleg tega se lahko dedujejo tudi vse pravice, ki niso vezane na točno določeno osebo (npr. stvarne služnosti, medtem ko se osebne služnosti ne morejo dedovati). V postopku zapuščinske obravnave je osnova za dedovanje torej zapuščina, ki pa se mora za vsak primer posebej ugotoviti. Praviloma spada vanjo vse premoženje, ki ga je imel zapustnik ob trenutku svoje smrti. V določenih primerih pa se mora iz zapuščine izločiti določen del, ki se ne navezuje na zapustnikovo osebno premoženje ali je vprašanje drugega pravnega postopka (SLONEP.net 1988-2018).

V primeru, da so zakoniti dediči po pravnomočnosti sklepa o dedovanju »našli« naknadno najdeno premoženje (po ZD, 221. člen), za katero se ob izdaji sklepa ni vedelo, da pripada zapuščini, sodišče ne opravi nove zapuščinske obravnave, temveč razdeli to premoženje z novim sklepom na podlagi prejšnjega sklepa o dedovanju. V drugem odstavku 221. člena je zapisano, da v primeru, če prej ni bilo zapuščinske obravnave, jo sodišče opravi le tedaj, če obstaja najdeno premoženje iz nepremičnin. Če pa obstaja najdeno premoženje iz premičnin, sodišče opravi zapuščinsko obravnavo samo na zahtevo prizadetih oseb.

Pomembno je tudi, da pri tem omenimo pozneje najdeno oporoko po pravnomočnosti sklepa o dedovanju, kjer je v 222. členu ZD zapisano, da jo sodišče razglasi in pošlje zapuščinskemu sodišču, obdrži pa njen prepis. V takem primeru zapuščinsko sodišče ne opravi nove zapuščinske obravnave, temveč obvesti prizadete osebe o razglasitvi oporoke in jih istočasno opozori, da lahko uveljavljajo svoje pravice iz oporoke v pravdi.

Lešnik (2016) navaja, da samostojni podjetnik ali podjetnik, kot ga poimenuje ZGD-1, odgovarja za obveznosti iz poslovanja podjetja z vsem svojim premoženjem. To pomeni, da se upniki lahko poplačajo iz premoženja, ki je organizirano v podjetju kot namensko premoženje, kot tudi iz njegovega osebnega premoženja.

Iz praktičnega vidika to pomeni, da čeprav so se dediči odpovedali poslovanju oziroma nadaljevanju delovanja podjetja, lahko odgovarjajo za morebitne tožbe s strani dobaviteljev podjetja z vsem svojim osebnim premoženjem.

9 SKLEP

V današnjem času, kjer je veliko govora o podjetništvu in novih oblikah podjetij, se je treba vprašati, ali podjetniki poznajo podjetniško pravo in ali morajo za kakršno koli težavo uporabiti pravne sile na sodišču. Tema te naloge je bila predvsem spoznavanje teoretičnega dela samega podjetništva in posledično tudi morebitnega dedovanja, do katerega pride v primeru smrti glavnega družbenika, lastnika in/ali direktorja. V teoretičnem delu smo se osredotočili na definicije izbranih pojmov, ki so tesno povezane s podjetništvom.

Dedovanje je temeljna ustavna in človekova pravica, ki pomeni prenos vsega premoženja zapustnika na njegove pravne naslednike – dediče v trenutku zapustnikove smrti. Do dedovanja lahko pride po zakonu, to je zakonito dedovanje, kadar zapustnik ni napisal veljavne oporoke – če pa jo je, nastopi oporočno dedovanje. Pogosto si predstavljamo dedovanje vsakdanjih premoženj in nepremičnin, medtem ko prehod podjetniškega premoženja ni toliko znan. Osredotočili se bomo predvsem na posledice prehoda podjetniškega premoženja podjetnika (s. p.). Pravni položaj omenjenega gospodarskega subjekta pri nas določa Zakon o gospodarskih družbah (ZGD-1). Ta določa ustanovitev, položaj in prenehanje gospodarskih družb in temeljno o dedovanju v tem kontekstu. Avtorji tega članka navajajo, da je taka ureditev običajna, saj je temeljni zakon, ki ureja dedovanje v Republiki Sloveniji, Zakon o dedovanju (ZD). Poleg tega imajo lahko zakoniti dediči zaradi prehoda podjetniškega premoženja pomembne posledice, ki utegnejo vplivati na psihično stanje dedičev in jim spremeniti življenjski vsakdan (Lešnik 2016).

Glede na navedeno je pomembno, da se družinski člani samostojnega podjetnika že v času delovanja podjetja lastnika in direktorja podjetja soočijo zlasti z naslednjimi temeljnimi zakoni:

- Zakonom o mednarodnem zasebnem pravu in postopku (ZMZPP),
- Zakonom o dedovanju kmetijskih gospodarstev (ZDKG),
- Zakonom o denacionalizaciji (ZDen),
- Zakonom o plačilu odškodnine žrtvam vojnega in povojnega nasilja (ZSPOZ),
- Zakonom o notariatu (ZN),
- Stvarnopravnim zakonikom (SPZ),
- Zakonom o gospodarskih družbah (ZGD-1) in
- Obligacijskim zakonikom (OZ)¹³.

Poleg vseh zgoraj navedenih glavnih pravnih aktov pa poznamo še postopkovne (procesne) zakone in davčne zakone (Zupančič 2006). Nekateri postopkovni (procesni) zakoni so:

- Zakon o pravnem postopku (ZPP),
- Zakon o nepravdnem postopku (ZNP),

---

¹³ Obligacijski zakonik (OZ). *Uradni list RS*, št. 97/07 uradno prečiščeno besedilo, 64/16 – odl. US in 20/18 OROZ631.

- Zakon o izvršbi in zavarovanju (ZIZ).

Nekateri davčni zakoni, ki jih omenja Zupančič (2006):

- Zakon o davku na dediščine in darila (ZDDD),
- Zakon o davčnem postopku (ZDavP-2),
- Zakon o dohodnini (ZDoh-2),
- Zakon o davkih občanov (ZDO).

V empiričnem delu diplomske naloge smo ugotovili, da so morali zakoniti dediči uporabiti pravno pot, saj zapustnik pred svojo smrtjo ni napisal oporoke. Iz empiričnega dela lahko razberemo, da je pomembno, da zakoniti dediči poznajo pravo podjetništva in dedovanja, saj bi se na tak način izognili morebitnim pravnim težavam in srečanjem na sodišču za iskanje pravde.

V našem primeru tega dediči niso poznali, saj so iskali pravdo na višjem sodišču v Ljubljani. Ena izmed zakonitih dedinj je prišla do zaključka, da je eden izmed dedičev zlorabljal položaj upravitelja, za kar mu je sodišče v prvem odstavku sodne odločbe VSL sklep II Cp 1497/2016 odredilo, da mora priložiti poročilo o upravljanju zapustnikovega podjetja.

Na podlagi analize empiričnega dela sklepamo, da bi:

1. zapustnik moral pred svojo smrtjo napisati oporoko oziroma testament, kjer bi bilo navedeno, kdo bo upravljal premoženje podjetja. S tem bi se posledično izognili nastalim sodnim postopkom in sodni pravdi, saj bi zakoniti dediči že na zapuščinski obravnavi vedeli, kdo bo podedoval zapustnikovo podjetje in bil njegov zakoniti zastopnik. Zapustnik podjetja bi kot upravitelj podjetja lahko določil nekoga, ki je kompetenten za upravljanje podjetja;
2. se morali zakoniti dediči, preden so vložili sodno tožbo, pravno poučiti o tem, da imajo vsi zakoniti dediči enako pravico do soupravljanja podjetja in solidarno odgovarjajo za podjetniške obveznosti (67. in 72. člen SPZ) do pravnomočnosti sklepa o dedovanju;
3. morali zakoniti dediči, če nimajo ustreznega znanja, poiskati pravno pomoč pravnika ali odvetnika.

Posledično lahko ugotovimo, da je poznavanje prava in pravnih virov teh udeležencev omejeno, saj zakoniti dediči ne namenijo dovolj svojega časa za dobro poznavanje določenih zakonov. Sodišče bi moralo glede na zgoraj opisan primer pred sodnim postopkom strokovno ugotoviti, kdo izmed dedičev je najbolj kompetenten za upravljanje zapustnikovega podjetja. V primeru, da se zakoniti dediči med seboj ne dogovorijo o tem, kdo bo upravljal zapustnikovo podjetje, bo to odločilo sodišče na zapuščinski obravnavi.

Na isti zapuščinski obravnavi bi sodišče sprejelo tudi sklep o nadzoru dela novega upravitelja zapustnikovega podjetja. Nadzor bi izvajalo sodišče na podlagi izdanega sklepa. Tako bi se

podedovana podjetja izognila temu, da bi se podjetniška sredstva izčrpavala na nedovoljen in nezakonit način.

Iz tega ugotavljamo, da bi bilo za skupino zakonitih dedičev bolje, če bi zapustnik napisal oporoko pred smrtjo. S tem načinom bi se zapustniki izognili pravde na višjem sodišču, saj bi že na zapuščinski razpravi uredili morebitno nadaljevanje delovanja podjetja. Poleg tega bi zakoniti dediči že na začetku postopka upoštevali določene predpisane člene zakonov (Zakon o gospodarskih družbah, Zakon o dedovanju, Stvarnopravni zakonik in Zakon o pravnem postopku), ki se navezujejo na zaprtje, dedovanje in upravljanje podedovanega podjetja.

Če bi v nadaljevanju raziskovali težave, s katerimi se srečujejo zakoniti dediči, ki se odločijo, da sprejmejo dedovanje podjetja, bi bilo smiselno:

1. Podrobneje raziskati in ugotoviti, kolikšen odstotek podjetnikov oziroma zakonitih dedičev, ki so podedovali podjetje, pozna pravne vire, ki se nanašajo na področji dedovanja in podjetništva oziroma zakone, katerih poznavanje je pomembno za uspešen obstoj in delovanje podedovanega podjetja. Na primer: Med družinskim podjetjem, ki ima organizacijsko obliko s. p. in organizacijsko obliko d. o. o. je razlika v samem postopku dedovanja, saj se zakoniti dediči s. p. znajdejo v velikih težavah, kot so pravljanje na sodišču, če dobaviteljem podjetja niso poravnane vse odprte postavke, saj dediči odgovarjajo z vsem svojim premoženjem. Zakoniti dediči d. o. o. pa teh težavah nimajo, saj se s smrtjo zapustnika ustavijo vse morebitne terjatve in dolgovi dobaviteljem in obratno.
2. Raziskati, koliko odstotkov dedičev – podjetnikov je iskalo pravdo na sodišču s pomočjo odvetnikov in pravnikov ter ali so dediči – podjetniki svojo pravdo iskali brez pravnikov in odvetnikov oziroma na podlagi lastnega znanja o zakonih o pravu, ki se nanašajo na področji dedovanja in podjetništva.

LITERATURA IN VIRI

- Alcorn, P. B. 1982. *Success and Survival in the Family-Owned Firm*. New York: McGraw-Hill.
- Antončič Boštjan, Robert D. Hisrich, Tea Petrin in Aleš Vahčič, 2002. *Podjetništvo*. Ljubljana: GV.
- Bajt, A. 1988. *Samoupravna oblika družbene lastnine*. Zagreb: Globus.
- Barnes, L. B. in Hershon S. A. 1976. Transferring Power in the Family Business. *Harvard Business Review* 54 (4), 105–114.
- Barry, B. september 1975. The Development of Organization Structure in the Family Firm. *Journal of General Management*, 42–60.
- Beckhard, R. in W. Dyer. 1983. Managing Continuity in the Family-Owned Business. *Organizational Dynamics* 12: 5–12.
- Bezjak, I. 1996. *Kaj moram vedeti O podjetništvu*. Ljubljana: Gospodarski vestnik.
- Bohinc, Rado, Borut Bratina in Hilda Marija Pivka. Ljubljana: FDV.
- Churchill, N. C. in K. J. Hatten. 1987. Glej Churchill N. C. Hatten K. J. 1997.
- Churchill, N. C. in K. J. Hatten. 1997. *Non-market-Based Transfers of Wealth and Power. A Research Framework for Family Business*. (Reprinted from the American Journal of Small Business, Winter 1987). *Family Business Review* Vol. 10: 53–67.
- Cunningham, J. B. in Lischeron J. 1991. *Defining Entrepreneurship: Journal of Small Business Management* 29(1). 45–61.
- Davis, P. 1983. Realizing the Potential of the Family Business. *Organizational Dynamics*, 12: (1), 47–56.
- Dollinger, M. in C. M. Daily, januar 1993. *An Empirical Examination of Ownership Structure in Family and Personally Managed Firms*. *Family Business Review*.
- Donckels, R. 1990. *New findings and perspectives in entrepreneurship*. Aldershot: Avebury.
- Donnelley, R. 1964. The Family Business. *Harvard Business Review* 42 (4): 94–105.
- Drucker, F. Peter. 1986. *Innovation and Entrepreneurship*. New York: Mc Graw-Hill Book Company.
- Duh, M. 2003. *Družinsko podjetje. Razvoj in razvojni management družinskega podjetja*. Maribor: MER Evrocenter.
- Dyer, W. G. Jr. 1986. *Cultural Change in Family Firms: Antipating and Managing Business and Family Transitions*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Filion, L. J. oktober 1991. *The Definition of Small Business as a Basic Element for Policy Making*. Tbilisy Georgia, USSR: Paper presented at the conference: »Small Business, Marketing and Society«.
- Fortuna, M. 2012. *Odgovor strokovnjaka: Smrt podjetnika*. <https://mladipodjetnik.si/novice-in-dogodki/novice/odgovor-strokovnjaka-smrt-podjetnika> (7.9.2018).
- Gilder, G. F. 1984. *The spirit of enterprise*. New York: Simon and Schuster.
- Glas, M. 2001. *Podjetništvo, izziv za spremembe*. Ljubljana: Center za razvoj podjetništva.

- Handler, W. C. 1989. Methodological Issues and Considerations in Studying Family Business. *Family Business Review* 2 (3): 257–276.
- Handler, W. C. 1994. Succession in Family Business: A Review of the Research. *Family Business Review* 7 (2): 133–157.
- Hinterhuber, H. H. in Minrath R. 1991. *Der Beirat einer mittelständischen Familienunternehmung Beitrag aus enternehmerischer Sicht*: BFuP, 5/91, 460–481.
- Hisrich, R. D. 1986. *Entrepreneurship and Intrapreneurship: Methods for Creating New Companies that have Impact on the Economic Renaissance of an Area*. V: Robert D. Hisrich (ur): Entrepreneurship, Intrapreneurship, and Venture Capital. Lexington, MA: Lexington Books.
- Jelačin, M. 2011. *Oporoka: kratki napotki, kako pripraviti oporoko*. Ljubljana: Uradni list Republike Slovenije.
- Kovač, B. 1989. *Primerjalni vidiki podjetništva*. Ljubljana: EFBK.
- Lansberg, I. S., Perrow E. L. in Rogolsky S. 1988. Family Business as an Emerging Field, *Family Business Review* 1 (1): 1–8.
- Lešnik, A. 2016. *Dedovanje v podjetništvu*. <https://skupinaprima.si/dedovanje-v-podjetništvu/> (7. 9. 2018).
- Neubauer, H. 1992. *Unternehmensnachfolge im Familienunternehmen*. V: Pleitner H. J. (Hrsg./Ed.): *Die veränderte Welt-Einwirkungen auf die Klein – und Mittelunternehmen/A changing world: Its Impact on Small and Medium-sized Enterprises. Beiträge zu den "Recontres de St-Gall"/Papers presented to the "Recontres de St-Gall", Schweizerisches Institut für gewerbliche Wirtschaft an der HSG, 171–197*.
- Petrin, T. 1988. *O podjetništvu in ponudbi (trgu) podjetništva; Urejanje in krepitev trga v jugoslovanskem gospodarstvu*. Ljubljana: Gospodarski vestnik.
- Plut, Tadeja in Helena Plut. 1995. *Podjetnik in podjetništvo*. Ljubljana: Znanstveno in publicistično središče (Zbirka Spekter 4/95).
- Pšeničny, V. 2000. *Podjetništvo: od podjema do rasti*. Portorož: Visoka strokovna šola za podjetništvo.
- Ronstadt, R. C. 1984. *Entrepreneurship*. Dover, MA: Dover Publishing.
- Rosenblatt, P. C., L. de Mik L, R. M. Anderson in Johnson P. A. 1985. *The Family in Business: Understanding and Dealing with Challenges Entrepreneurial Families Face*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Ruzzier Mitja, Boštjan Antončič, Tina Bratkovič in Robert D. Hisrich. 2008. *Podjetništvo*. Koper: Društvo za akademske in aplikativne raziskave Koper.
- Schumpeter, J. 1934. *The theory of economics development*. New Brunswick: Transaction.
- Slovar slovenskega knjižnega jezika*. B. 1. *Podjetništvo*. <https://fran.si/iskanje?FilteredDictionaryIds=133&View=1&Query=podjetništvo> (7.9.2018)
- Solymossy, E. 1998. *Entrepreneurial dimensions: the relationship of individual, venture, and environmental factors to success*. Doktorska disertacija. Case Western Reserve University.
- SLONEP.net. 1998-2018. *Dedovanje*. <https://www.slonep.net/vodic/pravni-nasveti/dedovanje> (7.9.2018)

- Stern, M. H. 1986. *Inside the Family-held Business*. New York: Harcourt Brace Jovanovich.
- Swartz, S. december 1989. *The Challenges of Multidisciplinary Consulting to Family-Owned Businesses*. Issue published
- Tajnikar, M. 2010. *Tvegano poslovanje: knjiga o gazelah in rastočih poslih*. Portorož: Visoka šola za podjetništvo.
- Timmons, A. J. 1999. *New venture creation: entrepreneurship for the 21st century*. 5. izdaja. Boston, MA: Irwin.
- Turk, B. J. 2004. *Praktični nasveti v zvezi z dedovanjem*. Ljubljana: Samozaložba.
- Vadnjal, J. 2018. *Družinska podjetja*. *Podjetnik*.
<https://www.druzinskopodjetnistvo.si/clanki/druzinska-podjetja-5a995fccbebe220a0cafa522> (7.9.2018)
- Veliki splošni leksikon*. 1997. Ljubljana: DZS.
- Ward, J. L. 1987. *Keeping the Family Business Healthy*. San Francisco: Jossey-Bass Inc. Publishers.
- Whiteside, M. F. in F. H. Brown. 1996. Drawbacks of a Dual Systems Approach to Family Firms: Can We Expand Our Thinking? (*Reprinted from Family Business Review*, Vol. IV, No. 4, 1991). V Aronoff C. E., Astrachan J. H., Ward J. L. (ed): *Family Business Sourcebook II: A Guide for Families Who Own Businesses and the Professionals Who Serve Them: Concerning Succession Planning, Growth, Financial Issues, Management, Psychological Issues, Women in the Family Business, the Younger Generation, and the other issues family businesses face*. *Business Owner Resources*: 35–43.
- Zupančič, K. 2006. *Dedovanje podjetniškega premoženja*. Ljubljana: Uradni list Republike Slovenije.
- Zupančič, K. in Žnidaršič Skubic V. 2009. *Dedno pravo*: Ljubljana: Uradni list Republike Slovenije.

PRAVNI VIRI

Stvarnopravni zakonik (SPZ). *Uradni list RS*, št. 87/02, 91/13.

Zakon o dedovanju (ZD). *Uradni list SRS*. št. 15/76, 23/78, 13/94, 40/94, 117/00, 67/01, 83/01, 73/04, 31/13, 63/16.

Zakon o gospodarskih družbah (ZGD-1). *Uradni list RS*. št. 42/06, 65/09, 33/11, 91/11, 32/12, 57/12, 44/13, 82/13, 55/15, 15/17.

Zakon o pravdnem postopku (ZPP). *Uradni list RS* št. 73/07, 45/08-Zarbit, 45/08, 111/08 – odl. US, 57/09 – odl. US, 12/10 – odl. US, 50/10 – odl. US, 107/10 – odl. US, 75/12 – odl. US, 40/13 – odl. US, 92/13 – odl. US, 10/14 – odl. US, 48/15 – odl. US, 6/17 – odl. US in 10/17.

Višje sodišče v Ljubljani. 2016. *Sodba VSL sklep II Cp 1497/2016*.

PRILOGA

Priloga 1   Sodba VSL sklep II Cp 1497/2016

Priloga 1: Sodba VSL sklep II Cp 1497/2016

Vir: Višje sodišče v Ljubljani RS. 2016. Sodba VSL sklep II Cp 1497/2016. Pridobljeno s

http://sodisce.si/znanje/sodna_praksa/vijsja_sodisca/2015081111398975/ (7. 9. 2018)

Odločba: VSL sklep II Cp 1497/2016
ECLI:
Sodišče: Višje sodišče v Ljubljani
Oddelek: Civilni oddelek
Datum seje senata: 22. 8. 2016
Senat: Majda Lušina
Področje: DEDNO PRAVO – STVARNO PRAVO
Institut: dedovanje premoženja samostojnega podjetnika posameznika –
upravitelj zapuščine – postavitev upravitelja zapuščine – prokurist –
skupnost dedičev – upravljanje zapuščine
Zveza: ZD člen 145, 145/3, 145/4. SPZ člen 67, 72.

JEDRO:

Podjetje zapustnika – samostojnega podjetnika posameznika – je do delitve v skupni lasti dedičev. V primeru več dedičev ga morajo le-ti upravljati skupno in soglasno.

Dediščinska skupnost ni primerna za vodenje podjetja, saj zahteva soglasje o vseh poslih – poslih rednega upravljanja – kar je težko dosegljivo, v obravnavnem primeru pa očitno nemogoče. Skupni lastniki so v negotovosti glede načina delitve skupnega premoženja in glede časa, ko bo do delitve prišlo. V takih okoliščinah poslovni subjekt težko ohranja svoj položaj na trgu, kaj šele, da bi z investicijami in na druge načine povečeval svoj delež na trgu. Kot smiselna poteza se zato kaže odločitev, kateri od dedičev bo nadaljeval s podjetjem oz. v katero organizacijsko obliko bodo sodediči preoblikovali podjetje, da bo le-to imelo dolgoročno vizijo poslovanja. Dediščinska skupnost je le prehodna oblika upravljanja s premoženjem; z delitvijo zapuščine je treba zagotoviti pravnoorganizacijsko obliko, v kateri bo podjetje poslovalo v bodoče.

IZREK:

Pritožba se zavrne in se potrdi sklep sodišča prve stopnje.

OBRAZLOŽITEV:

1. Sodišče prve stopnje je odločilo, da se za upravitelja dela, konkretno sredstev, terjatev in obveznosti iz naslova zapustnikovega podjetja A. A. s. p., imenuje B. B., ki je dolžan pripraviti popis sredstev, terjatev in obveznosti premoženja, ki se mu prepušča v upravljanje.

Priloga 1

2. Pritožuje se zakonita dedinja C. C. Uveljavlja vse tri, s prvim odstavkom 338. čl. Zakona o pravnem postopku (v nadaljevanju ZPP) predvidene pritožbene razloge. Predlaga spremembo sklepa tako, da se za upravitelja celotne zapuščine imenuje D. D., podredno pa razveljavitev sklepa in vrnitev zadeve sodišču prve stopnje v novo odločanje. Pojasnjuje, da je svoj predlog za postavitve upravitelja zapuščine pritožnica utemeljila z dejstvom, da skupno upravljanje zapuščine ni mogoče in da je z ravnanjem sodedičev odrinjena od soupravljanja z zapustnikovim premoženjem. Predlog se ni nanašal le na upravljanje s podjetjem, ampak na upravljanje s celotno zapuščino. Nepremičnine so v večjem delu v najemu, pritožnica pa ni seznanjena s tem, komu so dane v najem in kakšna najemnina ter komu se plačuje. Sodišče je s postavitvijo upravitelja zgolj za podjetje le deloma ugodilo predlogu za postavitve upravitelja, zavrnitve postavitve upravitelja za ostalo premoženje pa ni obrazložilo. Zato sklep nima razlogov o zavrnilnem delu in je podana absolutna bistvena kršitev postopka. Opozarja, da sodedič, ki že skoraj dve leti upravlja s podjetjem, ni primeren upravitelj: – zlorablja dejstvo, da je vpisan kot prokurist podjetja; prokura je z zapustnikovo smrtjo prenehala, solastnik pa ne more postati sam svoj prokurist; – pritožnici krati pravico do soupravljanja podjetja, zlorabil je pooblastilo, ki mu ga je pritožnica dala za davčne prijave podjetja za leto 2013. Postavljeni upravitelj pritožnici ne daje podatkov o premoženju niti o opravljenem delu. Zapustnikovo premoženje se zmanjšuje. Postavljeni upravitelj ima svoje podjetje z identično dejavnostjo kot zapustnikovo, torej si podjetji konkurirata. Iz podatkov AJ PES za zapustnikovo podjetje je razvidno, da se je čisti prihodek od prodaje v letu 2014 zmanjšal za 1 mio EUR, da se je v tem letu število zaposlenih zmanjšalo iz 22,7 na 5,3, da se je strošek amortizacije zmanjšal za več kot polovico. Denarna sredstva podjetja so se zmanjšala od 84.000,00 EUR na 34.000,00 EUR. Upoštevajoč te podatke gre dejansko za izgubo. Upraviteljevo podjetje, ki se ukvarja z enakimi storitvami, je v istem obdobju čisti prihodek zvišalo za več kot mio EUR, s 4 delavci manj. Očitno je, da gre za izčrpavanje zapustnikovega podjetja. Ni določen rok, v katerem mora upravitelj izdelati popis sredstev, terjatev in obveznost; od upravitelja se na zahtevo, da poda poročilo o dosedanem upravljanju in se ne zahteva popis sredstev na dan zapustnikove smrti. Manjka opozorilo, da lahko upravlja le z vednostjo in pod nadzorom sodišča.

3. Dedič B. B. ml. je na pritožbo odgovoril. Zanima, da bi pritožnico izključeval od soupravljanja; zanika, da bi zlorabil pooblastilo, ki mu ga je pritožnica dala za podajanje zaključnega poročila za leto 2013. Komentira poslovni izid zapustnikovega podjetja in poslovanje označuje za zelo solidno. Pritrjuje ugotovitvam, zaključkom in pravnim stališčem prvostopenjskega sodišča in predlaga zavrnitev pritožbe.

4. Pritožba ni utemeljena.

5. Z izpodbijanim sklepom je sodišče določilo upravitelja le za del zapustnikovega premoženja – za zapustnikovo podjetje. Ni sledilo pritožničinemu predlogu za postavitve upravitelja tudi za ostalo premoženje v zapuščini, predloga pa tudi zavrnilo ni. Očitno je, da o

tem delu predloga ni odločalo, zato je neutemeljen očitek o pomanjkljivih razlogih in kršitvi 14. in 15. točke 339. čl. ZPP.

6. Ni mogoče soglašati s pritožnico, da sodedič, ki ga je sodišče določilo za upravljanje podjetja, zlorablja svoj položaj prokurista. Tudi nanj, enako kot na ostale dediče, je z zapustnikovo smrtjo prešlo premoženje, obenem pa je pridobil pravico in dolžnost, da pridobljeno premoženje upravlja. Z upravljanjem skupnega premoženja torej sodedič uresničuje zakonsko pravico in dolžnost in ne krši predpisov.

7. Ker gre za premoženje v skupni lasti dedičev, ga morajo le-ti upravljati skupno in soglasno(1). Doseči morajo torej soglasje glede redne in izredne uprave. S tem, ko je sledilo pritožničnemu predlogu za postavitve upravitelja, je prvostopenjsko sodišče sledilo pritožnici, da soglasja glede upravljanja med dediči ni mogoče doseči, torej, da skupno upravljanje podjetja ni mogoče. Pri določitvi osebe upravitelja je zasledovalo cilj, da se zagotovi upravljanje s podjetjem v skupnolastninski skupnosti. Odločitev, da je za upravitelja določen dedič, ni protizakonita, saj tako možnost zakon izrecno predvideva (tretji odstavek 145. čl. Zakona o dedovanju); bistveno je, da je s postavitvijo upravitelja zagotovljeno upravljanje s podjetjem v korist dedičev – članov dediščinske skupnosti.

8. Pritožbeno sodišče soglaša, da je z izpodbijanem sklepom tako upravljanje zagotovljeno. Stališče, da postavljeni upravitelj ne bo ustrezno poskrbel za upravljanje s podjetjem, pritožnica utemeljuje z razlogi, ki jih je navedla že v postopku pred sodiščem prve stopnje: da sodedič zlorablja položaj prokurista, da pritožnici krati pravice iz naslova soupravljanja podjetja in ji ne daje podatkov o premoženju ter o opravljenem delu, da je zlorabil pooblastilo, ki mu ga je dala za davčno prijavo, da zmanjšuje premoženje. Vsi navedeni ugovori, razen zadnjega, so z izdajo obravnavanega sklepa odpravljeni. Sodedič, ki je že do sedaj samoiniciativno – z večjim ali manjšim angažmajem pri iskanju soglasja dedičev za vodenje podjetja – upravljal podjetje, je sedaj zadolžen, da to delo opravlja. S pravnomočnostjo obravnavane odločitve je njegov pravni položaj reguliran. Sodedičem odgovarja za svoje delo in jim polaga račune. Postal je edini nosilec dolžnosti, ki jih upravljanje prinaša; izključena je odgovornost ostalih dedičev za kršitev obveznosti, ki jih upravljanje prinaša. S četrtem odstavkom 145. čl. Zakona o dedovanju je predpisano njegovo delovanje v primeru grozeče škode ali potrebe, da se poravnajo stroški.

9. Pritožbeno sodišče soglaša s prvostopenjskim, da je B. B., ki že od zapustnikove smrti dalje upravlja s tem delom zapuščine, primerna oseba za upravljanje tega premoženja tudi v bodoče. Z razlogi, s katerimi je izbiro utemeljilo prvostopenjsko sodišče, pritožbeno sodišče soglaša. Postavljeni upravitelj poslovanje podjetja pozna, upravljanje je pripravljen prevzeti, za delo ne zahteva plačila. Pritožnica ni navedla, s kakšnimi stroški bi podjetje upravljala odvetniška družba, kateri naj bi sodišče poverilo upravljanje, niti kakšne kvalifikacije za poslovanje podjetja imajo osebe, ki bi to dejavnost opravljale za odvetniško družbo. Pritožbeno sodišče soglaša s prvostopenjskim, ki je izpostavilo pomembnost dejstva, da ima

postavljeni upravitelj izkušnje iz poslovanja prav tega podjetja in pozna specifiko poslovanja podjetja te vrste in branže.

10. Pritožbeni očitek, da je sodedič v preteklosti namerno zmanjševal premoženje zapustnikovega podjetja, ni utemeljen. Golo dejstvo, da ima tudi svoje podjetje z identično dejavnostjo, ni razlog, zaradi katerega bi mu lahko odrekli možnost upravljanja s podjetjem v zapuščini. Ta okoliščina je zaradi njegove usposobljenosti za vodenje poslov celo prednost in ne slabost. Rezultati poslovnega izida zapustnikovega podjetja za leto 2014, ki ga pritožnica prilaga pritožbi, ne potrjujejo pritožbenih trditev o sodedičevem ravnanju v škodo zapustnikovega premoženja. Amortizacija je strošek, zato na poslovni izid deluje negativno. Njeno obračunavanje je predpisano, zato jo poslovni subjekt lahko obračunava le v okviru zakonsko določenih okvirov. Vzroki za v letu 2014 obračunan večji znesek amortizacije kot v letu 2013 so lahko različni, zato na osnovi tega podatka ni mogoče zaključevati o ne/uspešnosti poslovanja podjetja oziroma poslovanja. Pritožbene trditve, da so se zmanjšala denarna sredstva podjetja od 84.000,00 EUR na 34.000,00 EUR ni razumljiva, saj ni pojasnjeno od kod pritožnica ta podatek črpa. Razen tega so denarna sredstva le ena od oblik podjetniškega premoženja in je premoženje lahko v drugi obliki (npr. zaloge, terjatve ....). Poslovni izid v letu 2014 je bil pozitiven, celo boljši kot v letu 2013 (dobiček večji) in to kljub bistvenemu zmanjšanju števila zaposlenih delavcev. Dejstvo, da se čisti prihodki od prodaje zmanjšujejo in da se število zaposlenih zmanjšuje, pa je pričakovana posledica skupnega lastništva podjetja. Dediščinska skupnost ni primerna za vodenje podjetja, saj zahteva soglasje o vseh poslih – poslih rednega upravljanja – kar je težko dosegljivo, v obravnavnem primeru pa očitno nemogoče. Skupni lastniki so v negotovosti glede načina delitve skupnega premoženja in glede časa, ko bo do delitve prišlo. V takih okoliščinah poslovni subjekt težko ohranja svoj položaj na trgu, kaj šele, da bi z investicijami in na druge načine povečeval svoj delež na trgu. Kot smiselna poteza se zato kaže odločitev, kateri od dedičev bo nadaljeval s podjetjem oz. v katero organizacijsko obliko bodo sodediči preoblikovali podjetje, da bo le-to imelo dolgoročno vizijo poslovanja. Dediščinska skupnost je le prehodna oblika upravljanja s premoženjem; z delitvijo zapuščine je treba zagotoviti pravnoorganizacijsko obliko, v kateri bo podjetje poslovalo v bodoče.

11. Upraviteljeva dolžnost pripraviti popis sredstev, terjatev in obveznosti podjetja, ki se prepušča v upravljanje, bo nastopila s pravnomočnostjo odločbe o njegovi postavitvi, zato posebnega roka za to opravilo sodišče ni bilo dolžno določati. Dosedanje skupno upravljanje podjetja ni predmet urejanja z izpodbijanem sklepom niti predmet urejanja v zapuščinskem postopku. V zapuščinskem postopku sodišče odloča o dedovanju premoženja, medtem ko bodo dediči medsebojne odnose v dediščinski skupnosti morali urejati v okviru te skupnosti – praviloma sporazumno, v primeru spora pa tudi s pomočjo drugih oseb ali institucij.

12. Ker niti pritožbeni razlogi niti razlogi, na katere sodišče pazi po uradni dolžnosti, niso podani, je na osnovi 2. točke 365. čl. ZPP v zvezi s 163. čl. Zakona o dedovanju pritožba zavrnjena.

Op. št. (1): Ker se poslovne odločitve sprejemajo dnevno, je v primeru nesoglasij praktično nemogoče sodno odločanje o poslovnih odločitvah (72. in 67. čl. Stvarnopravnega zakonika).

Vir: Višje sodišče v Ljubljani RS. 2016. Sodba VSL sklep II Cp 1497/2016. Pridobljeno s

http://sodisce.si/znanje/sodna_praksa/visja_sodisca/2015081111398975/ (7. 9. 2018)